This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

CR
4731
.S72A4M7

MIRET Y SANS

Digitized by Google

THE
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

Digitized by Google

NOTICIA HISTÒRICA

DEL

MONESTIR D'ALGUAYRE

DE LA ORDE SAGRADA Y MILITAR
DEL HOSPITAL DE SANT JOAN DE JERUSALEM

PER

JOAQUIM MIRET Y SANS

DOCTOR EN DRET CIVIL Y CANÒNICH

BARCELONA
TIP. «L'AVENÇ»: RONDA DE L'UNIVERSITAT, 20
1899

Digitized by Google

3943

Digitized by Google

A la redaction de "La Revue Hispanique"

NOTICIA HISTORICA

DEL MONESTIR D'ALGUAYRE

Digitized by Google

Digitized by Google

NOTICIA HISTÒRICA

DEL

MONESTIR D'ALGUAYRE

DE LA ORDE SAGRADA Y MILITAR
DEL HOSPITAL DE SANT JOAN DE JERUSALEM

PER

JOAQUIM MIRET Y SANS

DOCTOR EN DRET CIVIL Y CANÒNICH

BARCELONA

TIP. «L'AVENÇ»: RONDA DE L'UNIVERSITAT, 20

1899

Digitized by Google

CB4721
.S73A4M7

Rom. lang. (Span.)

Digitized by Google

13639

LO MONESTIR D'ALGUAYRE

Encara no se sab avuy ab seguretat la data de la fundació, ni'ls caràcters primitius de la orde del Hospital de Sant Joan de Jerusalem. Segons Guillem de Tyr, aquesta brillant institució religiosa y militar deu son fonament á mercaders d'Amalfi, qui obtingueren á mitjans del sigle XI una porció de terra dins de Jerusalem, y ahon establiren una casa pera recullir los pelegrins. Aquesta opinió sembla la mès acceptable, y, per lo tant, la fundació de dita orde es, sens dupte, anterior á la primera creuada. Al poch temps, entre'ls anys 1120 y 1160, lo cabdill Ramon del Puy transformà l'organisació, fentla definitivament orde militar, destinantla á defensa permanent de la Palestina, y ab dita modificació començà á pendre gran prosperitat, encara que la milicia féu oblidar la hospitalitat, que era l'obgecte dels primers fundadors.

En la Provença tingueren prompte'ls hospitalers moltes possessions, y, pera administrar millor, lo gran Prior de Jerusalem establí un llochtinent en la casa de Sant Gil, ab autoritat sobre tots los dominis de la orde, compresos entre'l riu Rhona (Rhodanus) y'l mar Océano.

Quan en los primers anys del sigle XII, entraren los hospitalers en Catalunya, ajudant als comtes de Barcelona

Digitized by Google

y Urgell en les guerres contra'ls alarbs, reberen, com á premi de tants serveys, diverses possessions en les fronteres dels territoris dominats per aquells temibles enemichs; viles y castells que, com diu un autor, eren los punts avançats de la conquesta cristiana; de manera que may ha existit una influencia, poder ó riquesa, més llegítimament adquirida y més inseparable de la historia nacional.

Aquelles primeres donacións fetes als hospitalers en la nostra terra, foren unides al citat priorat de Sant Gil de la Provença, y al cap de pochs anys, lo gran aument de les possessions, obligà á instituir lo castellà del castell d'Amposta, (lo cabdill de la casa més important que la orde tenia á Catalunya), prior ó director de totes les comandes y bens del Regne d'Aragó. Aquest fet tingué lloch abans de 1180.

Los hospitalers tenien ja en aquella data cases á Cervera, Barcelona, Lleyda, Susterris, Siscar, Torrente del Cinca, Caspe y altres punts.

Més de cinquanta anys havien passat de la fundació de tan nobla orde, quan va naxer la seva rival, la orde del Temple, d'obgecte esclusivament militar y confirmada en 1120 per lo Papa. Les dues milicies se trobaren prompte y por totes parts en presencia, lo mateix en Palestina que en Occident. En Catalunya, d'igual manera que en la Provença y Llenguadoch, los establiments dels Hospitalers y dels Templers se fundaven á poca distancia los uns dels altres. En aquesta regió s'observava dita proximitat més marcada en los voltants de Lleyda. Allí tenien los Templers les cases de Corbins, Gardeny, Barbens, y'ls Hospitalers les d'Alguayre, Lleyda, lo Pedris, Termens.

«Distintes en son principi,—diu Mr. du Bourg (1),—aquelles dues institucions, havien vingut á esser, mercès á successives transformacions, massa idéntiques en l'obgecte, pera no ferse ombra y no convertir la primitiva emulació en una sorda gelosía y més tart en lluyta oberta. No disfrutaven les dues d'igual favor en los diversos paysos. En general, los Hospitalers trobaren en lo Mitgdia una simpatia que en lo Nort era pera'ls Templers. Axís, quan la

Histoire du Grand-Prieuré de Toulouse, Paris, 1883.

Digitized by Google

creuada contra los albigesos, encara que les dues ordes quedaren com á simples espectadores de la guerra, va observarse en los Hospitalers una secreta simpatia pera'ls comtes de Tolosa y la seva causa, mentres que'ls Templers la concedien als guerrers del Nort. Com á prova tenim la sepultura donada per los primers al Rey d'Aragó després de la batalla de Muret, y la recepció del desgraciat comte Ramon VI en la orde hospitalaria, á pesar de la sentencia d'escomunió, mentres que veyém als segons retirar lo corps del infortunat Baldoino de Tolosa, penjat per orde del seu germà y donantli una tomba dins lo claustre de Villádieu». «Quan acabaren les creuades en Orient, va compendres que pera contenir los musulmans, una sola de les dues ordes era suficient, y, per lo tant, devia infaliblement arribar l'absorció de l'una per l'altra». Deu volgué que subsistís la més antiga, y encara que certs autors han acusat als cavallers de Sant Jòan d'haver intrigat pera obtenir la destrucció dels seus rivals, sembla que aquest resultat tingué causes independents de tota participació indigna, essent una calumnia, contra la qual ve á protestar lo noble caràcter del gran mestre dels Hospitalers, Folch de Villaret».

Lo personal de la orde de Sant Joan se dividia en dues grans classes, los *cavallers,* destinats particularment á la guerra, y los *capellans,* destinats als treballs religiosos; á més tenien, los *frares, servents* pera cuydar dels malalts y de les feynes domèstiques. Després començaren á tenir en moltes cases de la orde, algunes dònes, pera atendre als malalts del sexe femení, y formaren una categoria especial, prenent lo nom de *donades* generalment. Feyen una vida mitg secular y mitg religiosa, donaven part dels seus béns á la orde y podien en ocasió oportuna ó á voluntat pendre l'habit. Ocupaven aposentos particulars en los establiments hospitalaris, ahon recullien les dònes forasteres faltades de recursos, y, sobre tot, aquelles qui passaven pera fer la pelegrinació á Roma ò á Jerusalem, sense altra ajuda que la caritat pública.

Mes, s'observàren abusos y se pensà llavors en establir cases especialment destinades á dònes, subgectes, emperò, al Gran Mestre y als seus llochtinents. Los convents

Digitized by Google

mixtos, ó siga de religiosos y religioses, varen desaparexer per complert á principis del sigle XIV, y los monestirs del Hospital, formats esclusivament per religioses, començaren á fundarse á les derreries del sigle XII, essent anomenats de religioses del Hospital de Jerusalem, puix que'l nom de *damas maltesas* no'l tingueren fins que en lo sigle XVI, la orde adquirí l'isla de Malta.

Sembla que'l primer monestir de dónes de dita orde, fou lo de Sixena, en la diócesis de Lleyda y en terra aragonesa, fundat per la reyna Donya Sanxa, muller del rey Don Alfons II, en l'any 1183. Cinch anys abans aquest rey ja havia donat lo castell de Crisen, ab totes ses dependencies, als Hospitalers, per establir un convent de religioses de Sant Joan. La nova comunitat quedà subjecta á les regles de Sant Agustí, adaptades á la particular institució del Hospital de Jerusalem, rebent, emperó, constitucions especials formades per lo Bisbe d'Osca, y, encara que dotada de grans privilegis, fou colocada baix l'autoritat del Castellá d'Amposta.

Durant lo sigle XIII anaren fundantse altres monestirs de religioses de Sant Joan de Jerusalem, tan en la península ibérica com en França, Italia y fins en Inglaterra. Podem citar lo de la *Rápita*, que fou trasladat en 1579 á Tortosa; de *Alguayre*, trasladat á Barcelona en 1699; de *Estremoz*, en Portugal, y de *Salinas de Añana*, en la diócesis de Burgos, avuy encara existent en lo mateix lloch de la provincia de Álava (1).

En lo Mitgdia de França, recordam lo monestir de Martel, fundat per lo consell de la vila en l'any 1200 poch més ó menys, y propri pera setze religioses; lo de *Beaulieu*, creat en 1259 pels senyors de Thèmines; y lo de *Fieux*, instituit en 1297, també per dits senyors y ahon entraren dotze religioses.

Los dos més importants monestirs de hospitalaries dins lo regne d'Aragó, eren los de Sixena y d'Alguayre. L'historia del primer ha sigut escrita y publicada per distints autors, entre altres, Marc Anton Varon, Mariá Pano y

(1) Dins de la península existeixen altres convents de la mateixa orde á Zamora, Puente la Reina (Navarra) y Tordesillas (Valladolid), fundat aquest ultim á darrers del sigle XV.

Digitized by Google

Salvador Mir Casasses. Respecte de l'historia d'Alguayre, no conexem més que l'opuscul del Doctor Ignàsi Palà, canonge de la Seu de Barcelona, imprès en aquesta ciutat en 1885, y que no fou posat á la venda, de manera que tan sols se'n estamparen trenta exemplars, repartits tots entre les religioses del propri convent, y aquest acte, fill de la modestia del citat senyor, ha fet que son treball sia completament desconegut del públich, y que pràcticament, l'historia d'Alguayre estiga encara inèdita (1).

Lo doctor Palà divideix la historia en tres èpoques, donant molta més estensió è importancia á la darrera, ó siga á la corresponent als sigles XVIII y XIX, esplicant ab detalls lo traslado d'aquell convent desde Alguayre á Barcelona, y després totes les negociacions pera obtenir del govern la deguda compensació fins á la construcció de la nova casa en lo poble de Sant Gervasi de Cassolas en l'any 1882.

Essent en alt grau abreviada l'historia dels primers temps del noble monestir, no haventse, per altra part, donat al públich lo citat opúscul y havent tingut nosaltres ocasió d'examinar ab detenció l'arxiu de dita comunitat, gracies á l'estraordinaria bondat y condescendencia de tan dignes senyores, especialment de l'actual Priora Donya Montserrat Alesan y de la religiosa qui cuyda del arxiu, Donya Concepció Sala, creyèm convenient escriure la present Memoria històrica de la fundació y primera època del reyal monestir de Nostra Senyora d'Alguayre.

* * *

Lo lloch y Castell d'Alguayre, situats tres hores al Nort de Lleyda, á poca distancia del riu Noguera Ribagorzana,

(1) Apuntes históricos | relativos al Pontificio, Real è Insigne | Monasterio de Religiosas Nobles | bajo el título de | Nuestra Señora de Alguaire y San Juan | perteneciente á la inclita, Sagrada y Militar orden | del | Santo Hospital de San Juan de Jerusalém. | Barcelona | imprenta del Heredero de Don Pablo Riera | calle de Robador, 24 y 26 | 1885.

Aquest opúscul, sense nom d'autor, consta de 39 planes en foli menor. Está dedicat á la Priora Doña Raimunda de Pont y á la comunitat, y al peu de la dedicatoria s'hi veuen les inicials del citat canonge, I. P. M.

Digitized by Google

eren del Rey, qui'ls donà á la orde del Hospital á cambi de la vila y castell de Cetina en 1186 (1).

Abans d'aquesta permuta los Hospitalers ja tenien bens en Alguayre. En 1159 trobam á Pere Adalbert, junt ab sa muller Ermessendis y sos fills Ramon y Boneta, otorgant la donació al Hospital de Jerusalem dels seus molins *cum ipso casallo de Algoira* y acceptant de fra Ramon de Pinya, comanador de *Algoira,* 80 sous jaquesos. De manera que la orde tenia ja instituida una de les seves comandes en Alguayre 27 anys abans de la cessió feta pel rey Alfons.

En 1163 lo mateix Pere Adalbert y la seva dòna venen al Hospital *unum nostrum casallum subtus Algoira cum IIIIor rodas de molins;* y en 1185, Bernat d'Estanya y sa muller Guillema venen també á la ordè una terra en mans de *B. de Pulcrovicino preceptori domus ospital Aigoric.* Axis anaren poch á poch engrandint los Hospitalers les

(1) Aquesta concessió y permuta fou autorisada per Ermengol d'Aspa, prior de la casa de San Gil de Provença, y feta durant lo siti de la vila de Roda en Ribagorça. Es lo pergamí n.º 434 del temps del rey Alfons I del Arxiu de la Corona d'Aragó. Lo Rey cedeix, á més d'Alguayre, Torralba, situat prop de Fraga, y los cavallers del Hospital donen lo castell de Cetina en Aragó, esceptuant l'iglesia, que's retenen. Copiam los fragments més interessants del document:

«Quod ego Ildefonsus Dei gratia Rex Aragonis... dono laudo et concedo et per huius pagine corroborationem auctorizo per me et per successores meos Domino Deo et Sancte Domui hospitalis et tibi Ermengaudo de Aspa priori Sancti Egidii et toti in perpetuum conventui domus hospitalis quicquid habeo et habere debeo in Alguara et in omnibus terminis et pertinentiis eius et quicquid etiam pertinet ad ius et dominium meum tam in ipso castro et villa et omnibus terminis et pertinentiis eius heremis et populatis quam in militibus et ceteris hominibus ac aliis cunctis directis nostris sicut melius dici nel intelligi potest bona fide et sine omni dolo. Dono in super vobis et concedo in perpetuum et auctorizo Turrem Albam que est subtus Fragam cum omnibus terminis... sine calumpnia et contradictione hominis ullius aut femine in perpetuum habeatis libere et absolute et tranquile possideatis pro cambio videlicet Castri de Cetina et tocius ville et illorum omnium que domus Hospitalis ibi habebat et habere debebat preter ecclesiam Cetine cum omnibus directis decimis et primiciis et omni alio iure sibi pertinente quam retinuistis. Ad hoc ego E. prior et ego G. magister Amposte et frater F. Cabeza... diffinimus et concedimus atque evacuamus imperpetuum vobis Domino Ildefonso Regi... Castrum de Cetina et villam cum omnibus eorum terminis et pertinentiis atque directis omnibus que omnia domus Hospitalis ibi habebat et habere debebat iure hereditario in perpetuum vobis et vestris heredibus possidenda excepta Ecclesia Cetine cum omnibus suis directis decimis et primiciis et omni alio iure sibi pertinente quam retinuimus pro ut supradictum est et diffinitum... Factum est hoc anno M.C.LXXXVI.º era M.CC.XXIIII. mense november apud obsessionem Rode».

Digitized by Google

seves possessions en aquell lloch, ab l'intent de fundar allí un dels establiments de la orde (1).

Lo primer comanador ò preceptor (noms que espressen un sol y mateix càrrech en aquell temps), de que tenim noticia en Alguayre, fou fra Ramon Pinya, en 1159; en 1181 trobam Bernat Çarrovira, en 1185 Bernat de Bellvehi, en 1195 Guillem de Zurriana, en 1198 y 1207 Esteve de Filella, en 1216 Pere de Andos, en 1222 Bertran Amill, lo mateix any se presenta Pere de Vilablaresch; en 1226 Ramon de Çavellà; en 1229 Berenguer de Benviure, en 1230 Arnau de Abella, en 1231 Pere de Olivella, en 1233 Arnau de Vilaragut, en 1239 Berenguer de Peramola y en 1247 Arnau des Pallargues (2). Tots aquests son anteriors á la fundació del convent de religioses per la noble Donya Marquesa de Cervera, viuda de Don Guillem de Guardia.

Podem donar algunes noves inèdites de la familia d'aquesta senyora. Ramon de Cervera, senyor de Cervera, Algerri, Botzenich, Fontllonga, Pujalt y altres llochs, casà ab Timbor d'Anglerola y procrearen à Guillem, qui fou son successor en la baronia. En segones nupcies, dit Ramon, casà ab Donya Miracle d'Urgell, germana d'Ermengol VIII, que es aquella que'ls cronistes equivocadament han fet muller del vescomte de Cabrera y Ager. Del segon matrimoni nasqueren dos fills, Jaume y Guerau, y quatre filles, segons diu lo pare Ribera en la *Milicia Mercenaria:* Saurina, muller de Ferrer de Sant Martí; Gueralda, esposa de Ramon Alaman de Cervelló; Guillema, qui casà ab Guillem

(1) Un document del any 1193 diu que á Ramón Galceran de Pinós, al ferse home del Hospital, li donaren lo castell de Alguayra «sub tali condiçioni ut R. Gaucerandus teneat per fratribus iamdicti Hospitalis solum modo castrum de Algoria et sit inde eis fratribus fidelis per bonam fidem omni tempore ut det dictis fratribus postatem et tenazonem de dicto castro de Algoira iratus vel paccatus».

(2) En 1214 trobam una donació feta per Garsia Oriol al Hospital de *Algaire,* acceptada pel preceptor fray Arneu de *Ape* (?).

En 1229 Bernat Barganna feu donació á l'orde en mans de fra Berenguer de Benviure, preceptor d'Alguayre.

En 1233 Ermesen y son fill donen al Hospital de *Algaira,* un campmanso, en mans d'Arnau de Vilaragut, preceptor de dita casa.

En 1247 Berenguer Arnau d'Anglerola confirma y aprova les donacions fetes per R. de Castelló á favor del Hospital, acceptant la confirmació fra Arnau des Pallargues, preceptor de Alguayra.

(Arxiu del Gran Priorat de Catalunya).

Digitized by Google

de Claramunt; y Marquesa, casada ab Guillem de Guardia (1).

Guillem de Guardia Alada, cavaller del comtat d'Urgell y pertanyent á una antiga familia, firmà'ls capítols matrimonials ab Marquesa de Cervera en 1224, rebent ella de son pare, en concepte de dot, la quantitat de mil morabatins d'or alfonsins, concedintli lo marit, com á esponsalici, altres 500 morabatins, assegurats sobre'l castell de Guardia *lata*.

Guillem de Guardia y Marquesa tingueren dues filles: Mateva, qui casà ab un fill de la noble familia de Pinós, qui morí jove, abans que la seva mare, y sense dexar descendencia, y Gueralda, priora que fou d'Alguayre.

De modo que Marquesa, la fundadora de tan cèlebre monestir, era descendenta de les més nobles cases catalanes y emparentada ab la familia reyal, puix un dels seus avis, Pons de Cervera, havia casat ab Donya Adalmuz, filla de Ramon Berenguer III, comte de Barcelona, y de Dolça, comtessa de Provença.

Guillem de Guardia morí abans de 1245, y la viuda, Donya Marquesa, començà tot seguit á manifestar marcada inclinació y favor á la orde del Hospital de Sant Joan. En lo dit any ja donà mil morabatins á la comanda de Cervera, y poch després prengué segurament l'habit de aquella orde junt ab sa filla Gueralda y cinch altres senyores nobles, anomenades Ermessendis de Castellnou, Marquesa de Rajadell, Ermessendis de Ódena, Elicsendis de Alentorn y Ermessendis de Offegat.

Lo castellà d'Amposta, cabdill de la orde en Catalunya y Aragó, los preceptors de Lleyda y d'Alguayre y lo bisbe d'Urgell, reunits en capitol en 1248 (22 de Juliol), otorgaren á favor d'aquella petita comunitat de religioses, la donació ò cessió de la comanda de Cervera pera posschirla segons l'organisació de la orde y ab l'obligació de no esser més de sis senyores, cobrintse les vacants al morir cada una d'aquelles.

Emperò, la villa de Cervera era massa gran y bulliciosa; Donya Marquesa y les sis companyones desitjaven un lloch

(1 Arxiu del Gran Priorat de Catalunya, armari 15, pergamí 625.

Digitized by Google

més quiet y retirat, y pera obtenir la concessió de la comanda d'Alguayre, lloch molt apropòsit, separat de població important, la noble senyora féu donació á favor del Hospital de les viles d'Atmetlla y Llorach.

Lo capítol general de dignataris, comanadors y cavallers del Hospital, reunits en la ciutat d'Osca en 1250, comprenent la rahó y sana intenció de les religioses de Cervera, acordá la cessió á son favor de la comanda d'Alguayre, dels llochs de la Portella y Ratera y d'altres béns en aquella regió, al obgecte de fundar un monestir de religioses hospitalaries, lo qual devia quedar perpetuament subgecte al castellá d'Amposta y conservant la orde un preceptor en Alguayre. El 23 de Juliol de dit any, Fernan Rodríguez, gran comanador d'Espanya, y Pere d'Alcalá, castellá d'Amposta, firmaren lo document de donació á Donya Marquesa de Guardia y á sa filla Gueralda, de la comanda d'Alguayre, ab los citats llochs y castells. Sembla que dites senyores servaven á més la comanda de Cervera, ab los castells de Zamella ó Ametlla y de Llorach.

Obtinguda la concessió, Donya Marquesa començá la construcció del monestir en lo cim d'una montanyeta sobre'l poblet d'Alguayre y á un quart d'hora de distancia. Quan acabat fou un gran edifici, voltat d'alts murs de tanca, ab casa hostal pera les families de les religioses, casa prioral, dormidor pera les religioses, puix se creu que en los primers temps feyen vida comuna, encara que més tart se separaren, ocupant cada una la corresponent caseta ab ses escolanes ó dexebles y les criades pera'l servey. També tenia casa habitació dels sacerdots, y l'iglesia era sumptuosa, d'una sola nau y ab figura de creu; tenia, á més, la capella de *les Verges* y un bon claustre de dos pisos.

Lo papa Urbá IV donà una butlla, en 18 Març de 1262, aprovant la fundació del monestir de religioses d'Alguayre *secundum beati Augustini regulam viventes* y confirmant les possessions y drets que tenia, entre ells los llochs y castells de La Portella, La Ametlla, Llorach y Ratera. A més, aprovà les primeres constitucions que devien regir lo convent.

Climent IV donà altra butlla en 21 Desembre 1265, diri-

Digitized by Google

gida á la Priora d'Alguayre, posant lo monestir baix la protecció pontificia y confirmant la donació de les preceptories de Cervera y Alguayre, feta en 1250 per Ferran Roderich, gran comanador d'Espanya, y Pere d'Alcalá, castellá d'Amposta. La butlla, al tractar de la confirmació de possessions, anomena la torra è iglesia de Sant Sadurní d'Alguayre, los castells y viles de l'Ametlla, Llorach, Sant Iscle, Guardia, Espluga y Pasanant. Lo Papa també declara que'l monestir queda subgecte al castellà d'Amposta.

Marquesa, la fundadora y primera priora d'Alguayre, morí en lo 1.er de Maig de 1268. Se creu que dos ò tres anys abans havia fet construir lo santuari de Nostra Senyora del Merli, prop del convent.

Gueralda, la seva filla, fou la segona priora d'Alguayre, quan feya ja uns vint anys que vestia l'habit del Hospital, y probablement renunciá la dignitat prioral abans de morir, puix consta que en 1279 era priora Sibilia de Oluja; mentres que Gueralda vivia encara en 1280, indicant algunes notes d'arxiu que morí en 13 de les calendes d'Octubre del dit any, y senyalant altres la seva mort en lo dia 10 d'Octubre de 1285.

En aquest temps ja havien començat les qüestions y plets entre la comunitat de Alguayre y lo castellà d'Amposta; en 1276 les religioses del citat monestir, concediren facultat á fra G. de Vilaret, prior de Sant Gil de Provença, llochtinent del Gran Mestre, pera tractar l'arreglo de tals qüestions, les quals duraren fins á l'any 1330, com direm en son lloch.

Després de Sibilia de Oluja, qui creyèm morí en 1294, ocupà dos anys escassos la cadira prioral d'Alguayre Leonor de Ribelles, á la qual succehí en 1297 Inés de Queralt, y á 'n aquesta, en 1310, la molt nobla senyora Sibilia de Castellvell. Durant lo seu govern, Ramon de Ager, cavaller y castlà d'Alguayre, ven al monestir y al comanador de dit lloch la castlania, domini y féu que possehia en aquell, segons escriptura de 17 de les calendes de Novembre de 1316. Dos anys més tart, en 1318, la dita priora celebrà una permuta ab lo seu superior gerárquich, ò siga'l Castellà d'Amposta, cedint lo monestir á favor de la Castellania la comanda de Cervera, y rebent en cambi'l lloch de Vila-

Digitized by Google

nova de Segrià, lo feu que tenia Geralt d'Oluja en lo terme d'Alguayre y lo Castell y terme de Tabac. De manera que, en virtut de tal permuta, lo monestir era possehidor dels llochs y termes d'Alguayre, Portella, Ratera, Gatmullat, Olsinar y Tabac. En Portella tenia la priora tota jurisdicció è imperi y percibia delmes y censos en força de la donació feta per lo comte d'Urgell á favor de la orde del Hospitat en l'any 1173 en quant á una meytat y en virtut de la venda feta per Pere de Bellvis, fill d'Arnau de Pons, á dita religió en 1179 en quant á l'altra meytat. Y l'exercici de la jurisdicció civil y criminal y del mer y mixt imperi en Portella, lo tenia la priora á causa de la concordia otorgada en Çaragoça, á 11 de les calendes d'Octubre de 1301, entre'l rey y lo comte d'Urgell.

Lo títol de possessió del terme de Ratera es la donació feta per lo rey á la orde en 1171 y la cessió que féu lo capítol en 1250 al nou monestir de religioses. La priora té en Ratera'l domini alodial, tota jurisdicció è imperi.

Lo terme de Gatmullat perteneix al monestir en virtut de la donació feta per la fundadora Donya Marquesa de Guardia en 9 de les calendes de Febrer de 1251, la qual l'havia comprat en 3 nones de Març 1250 á Huch de Cervià. La priora té també en Gatmullat tota la jurisdicció è imperi.

Lo terme de Tabac, unit al d'Alguayre, havia sigut donat per lo rey d'Aragó Sanxo Ramírez, ab lo nom d'*Almunia de Tabach*, y en franch alou á Don Berenguer Ramon de Siscar y á Don Pere Bernat de Monmesma, per premi de serveys. Lo castellà d'Amposta adquirí dit terme dels successors de Siscar y Monmesma y lo cedí al monestir en 1318.

Es de notar que en los béns ò terres que la orde del Hospital adquiria del rey per rahó de serveys de guerra, adquiria no tan sols lo delme secularisat en Catalunya y Aragó y cèdit per diferents papes á favor dels reys y conquistadors, sinó també'l domini campal y alodial. En virtut de tal domini la orde va otorgar cartes de població ò contractes ab los pobladors dels seus territoris. Al entrar la orde en possessió del lloch y terme d'Alguayre, formà quaranta patrimonis ò lots pera'ls quaranta primers pobladors, senyalàntloshi, com á pensió, de cens á cada un d'ells, un *cafiz* de grà de l'antiga mida de Lleyda. Sigles després,

Digitized by Google

los vehins d'Alguayre negàrense á pagar dit cens, manifestant que constituia un dels *mals usos*, anomenat *firma d'espoli*, abolit per la sentencia arbitral del Rey Católich. La resistencia acabà ab una concordia, quedant reduhides les pensions á cent vintivuyt quarteres de blat y setanta lliures catalanes en metàlich cada any, y essent los jurats ò consellers de la vila los encarregats de recullir dels vehins les parts de blat y moneda y los obligats á ferne entrega al monestir. Algunes vegades, entre altres en 1766 y 1815, los jurats no volgueren cuydar del pago de la pensió; llavors lo monestir presentà reclamacions á l'autoritat corresponent, essent cada volta comdempnats aquells á recullir dels vehins la pensió y á entregar lo total á les religioses d'Alguayre.

Durant lo govern de la priora Sibilia de Castellvell tingué lloch la transmisió dels béns de la estingida orde del Temple á la orde del Hospital, y la confirmació feta per lo Rey en Jaume II en 1323 de tots los privilegis que tenia aquesta última orde; confirmació menys general y franca que la otorgada per en Jaume I en 1233. Lo gran Rey Conqueridor, al confirmar tots los privilegis, declarà lliures de quistia, tolta, forcia, host y cavalcada, á tots los vassalls de la orde del Hospital, cristians, jueus ò sarrahins, y no estant obligats al pago del bovàtich, monedàtich, herbàtich, carnalatge, lezda, ni altre qualsevol tribut ò exacció.

La priora Donya Sibilia de Castellvell morí en 9 de les calendes de Març de 1329, y la comunitat de religioses tingué discordia en punt á la elecció de la successora, arribant á començarse un plet entre les votants. Per últim, quedà regoneguda y establerta com á priora Donya Marquesa de Ribelles desde 1330 fins á 1348.

Essent, donchs, priora d'Alguayre Donya Marquesa de Ribelles y religioses Blanca de Timor, Elvira de Biure, Tomasa de Ramon Pere, Saurina de Salanova, Berengerona Çaguda, Geralda de Argentona, Berenguera de Castellolí, Sibilia de Figuerola, Berenguera de Pomés, Constança de Alòs, Inés de Biure, Sibilia de Castellvell, Geralda de Pons, Sibilia d'Espès, Sibilia de Caldes, Sanxa de Perius, Sanxa de Conesa y Elicsendis de Avinyò, lo Gran Mestre del Hospital, trobantse en la ciutat d'Avinyó al costat del papa

Digitized by Google

Joan XXII, donà uns estatuts ò disposicións pera'l regiment y nova dependencia del monestir.

Aquests establiments ò estatuts son coneguts ab lo nom de *sentencia* del Gran Mestre Helion de Vilanova y porten la data de 12 de Desembre de 1330. Ab aquesta disposició acabaren les llargues y embrollades qüestions entre lo monestir y lo castellà d'Amposta.

Lo Gran Mestre declara:

1.er Que'ls castells y llochs d'Alguayre, Ratera, Portella y Vilanova de Segriá, ab tots sos habitants, rendes, drets y fruyts, seràn de la priora y còmunitat d'Alguayre, ab obligació d'entregar la desena part al Gran Prior de Catalunya, y quedant lo monestir subgecte á aquest nou dignatari de la orde.

2.on Dintre'ls quinze dies de la vacant deurán les religioses elegir nova priora y presentarla tot seguit al Gran Prior de Catalunya ò al seu llochtinent pera la deguda confirmació. Si les religioses no procedexen á fer la elecció indicada, lo Gran Prior tindrà'l dret de nomenar priora á qualsevulga monja dels convents de la orde del Hospital.

3.er La comunitat podrà elegir una subpriora y altres càrrechs.

4.t La priora y la comunitat tindràn la facultat de posar batlles en los llochs de son domini y cobradors dels fruyts y rendes, però aquests nombraments no seràn vitalicis.

5.nt Pera la direcció y administració del temporal, que no puga esser efectuada per la priora y les monges, serà proposat per aquestes un frare de la matexa orde, ab lo nom de *preceptor d'Alguayre,* però fent lo nombrament lo Gran Prior.

6.sè Lo monestir no podrà rebre *donades* ni religioses sense llicencia del Gran Prior, y en cambi, aquest dignatari no podrà posar en dit monestir preceptor, comanador, religiosa ò donada sense'l consentiment de la comunitat.

7.tè Lo preceptor ò administrador de la temporalitat estarà obligat á donar compte quantes vegades se li demanarà.

8.tè La priora queda també obligada á assistir al capítol general que celebra lo Gran Priorat de Catalunya, y, en

Digitized by Google

cars de impossibilitat d'assistencia, enviarà un especial procurador.

9.vè La priora y comunitat no podràn vendre, hipotecar, donar ò enagenar en cap forma los béns del monestir sense consentiment del Gran Prior ò de son llochtinent.

10.sè Dins lo monestir y en lloch segur tindràn una caxa ab quatre claus diferentes, quedant la una en poder de la priora, altra en mans del preceptor y les dues restants en poder de dues de les religioses. Aquella caxa guardarà lo metàlich del convent y lo llibre de comptes.

11.zè Lo preceptor, per son servey, no tindrà més de quatre cavalleries y no podrà portar son bestiar á les terres del monestir; com á remuneració de son càrrech y dignitat lo convent li donarà lo suficient pera menjar y vestir y siscents sous jacquesos cada any.

12.zè Quan lo Gran Prior reclamarà l'aussili dels homens del priorat y reunirà exèrcit pera la defensa d'algun lloch de la orde dins de Catalunya *ultra collum de peniçars*, estaràn obligats los homens del monestir d'Alguayre á presentarse y unirse al dit exèrcit.

13.zè Les religioses menjaràn en refectori comú y dormiràn en un sol y general dormitori.

14.zè Queda anulada la clàusula del acta de fundació del monestir que deya que en cas de gran necessitat ò miseria, lo castellà d'Amposta provehiria á la comunitat de tot lo necessari.

15.zè No podrà tenir la comunitat més de trenta religioses, que és lo número que permeten les rendes de la casa.

Aquestes disposicions del Gran Mestre són, donchs, la constitució ò lley fonamental del monestir d'Alguayre. Desde 1330 dexà de mantenir tota relació de dependencia ab lo Castellà d'Amposta y quedà definitivament subgecte al Gran Prior de Catalunya, per estar dins dels límits territorials assignats al esser creat en 1319 lo Gran Priorat.

Abans de la supressió de la orde del Temple, feta en 1308, la Castellania d'Amposta comprenia tots los establiments y territoris de la orde del Hospital situats en Aragó, Valencia, Catalunya y Mallorca. Però havent sigut units á aquesta orde tots los béns dels Templers en 1317, un tan gran cre-

Digitized by Google

xement territorial feu necessari dividir l'antiga circunscripció de la Castellania d'Amposta en dos priorats, lo priorat d'Aragó-Valencia, que continuà anomenantse *castellania d'Amposta,* y lo priorat de Catalunya-Mallorca-Rossellò. La linia de demarcació fou formada per lo curs del Ebre y per part del curs del Segre, fins á trobar *la clamor d'Almacellas*, al Nort-oest de Lleyda. En virtut de dita divisió, les comandes ó cases de cada un dels dos priorats foren los següents.

COMANDES DE LA CASTELLANIA D'AMPOSTA	COMANDES DEL GRAN PRIORAT DE CATALUNYA
Batllia de Caspe.	Batllia de Mallorca.
Comanda d'Aliaga.	Comanda de Masdeu.
» de Villel.	» de Bajoles.
» de Castellot.	» d'Orla.
» d'Anyon.	» de Avinyonet.
» d'Alfambra.	» de Barcelona.
» de Tronchon.	» de Lleyda.
» d'Osca.	» d'Alguayre.
» de Villarlongo.	» de Vilafranca.
» de Torrent de Valencia.	» d'Espluga.
» de Torrent de Sinia.	» de Vallfogona.
» de l'Almunia.	» de Cervera.
» de Chalamera.	» de Granyena.
» de Barbastre.	» de Barbens.
» de Sant Per de Calanda.	» de Termens.
» de Castellisclar.	» de Torres de Segre.
» de Bellver.	» de Susterris.
» de Calatayud.	» de Selma.
» de Moresma.	» de Tortosa.
» de Cantavieja.	» de Siscar.
» d'Hovillos.	» de Corbins.
» d'Ambel.	» de Barberà.
» d'Orriol.	» de Gardeny.
» d'Amposta.	» de Espluga Calva.
» d'Ulldecona.	» d'Aiguaviva.
» d'Alcamar.	
» d'Orta.	
» de Villalba.	
» d'Ascò.	
» de Montzò.	

Digitized by Google

Lo monestir d'Alguayre fou, donchs, una de les cases ó comandes dependents del Gran Prior de Catalunya, y baix l'autoritat del nou dignatari, adquirí gran prosperitat y fama.

En 4 de les nones de Janer de 1342, lo rey en Pere, aprovà la venda feta pel seu tresorer, lo doctor en lleys Bernat d'Olzinelles, á favor del monestir, del mer y mixt imperi en los llochs d'Alguayre, Vilanova de Segrià, Ratera y sos termes, per preu de quaranta mil sous barcelonins (1).

Los vehins d'Alguayre y demés llochs nomenats feyen homenatge á la Priora y estaven obligats á treballar en reparació dels murs del monestir.

En prova del exercici de la jurisdicció per part de la priora, lo doctor Palà, en l'opúscul que havem citat, refereix que en 1318 la Priora manà á sos vassalls s'abstinguessen d'obehir les disposicións donades pel comte d'Urgell *Don Berenguer* (sic), y que aquest senyor, enfadat, se dirigí ab tropes contra'l monestir; però, implorant les religioses lo favor de Déu, lo comte va perdre la vista al passar lo pont d'Albesa. Regonexent llavors l'injusticia del seu intent, fa vot de respectar lo convent y sos drets y esser protector de les religioses d'Alguayre, y recobra al moment la vista (2).

Lo que en aquell temps apar ben clar y manifest es l'estat de lluyta oberta y de rivalitat constant entre'ls vassalls de les comandes del Temple y los de les comandes del Hospital, abans y després de la transmisió á'n aquesta orde dels béns y drets de la primera. En 1307 lo rey mana á Berenguer de Jorba, veguer de Lleyda y Pallars, la formació de diligencies sobre'ls danys produhits per los homens d'Alguayre contra'ls de la ribera de Segrià, qui eren del Temple; y en 1308 lo mateix rey fa remisió de penes als homens d'Alguayre per rahó de les qüestions que havien tingut ab

(1) Registre 990, fol. 2. Arxiu de la corona d'Aragó.

(2) En la referencia que fa'l Doctor Palà estàn equivocats lo nom del comte d'Urgell y la data del fet. No ha existit may cap comte d'Urgell del nom de Berenguer, y, per altra part, en 1318 havia ja mort feya tres anys lo darrer comte, pertenexent aquell estat territorial al rey Jaume II desde 1314, titulantse comte son fill, l'infant Alfons, casat ab Teresa d'Entença, neboda del darrer Ermengol.

Digitized by Google

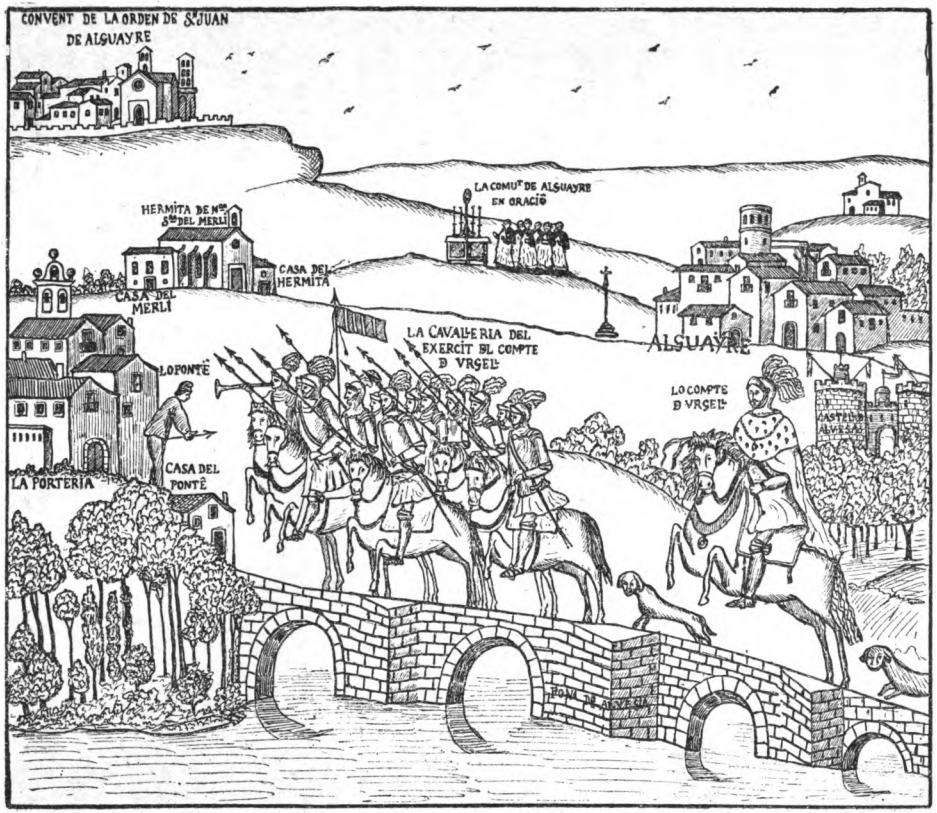

ATAC DEL MONESTIR D'ALGUAYRE PER LO COMTE D'URGELL

(Pintura mural en la antigua iglesia de Sant Joan de Jerusalem á Barcelona)

Digitized by Google

Digitized by Google

los de Corbins y Gardeny, vassalls del Temple (1). Poch després, altra remissió á favor dels homens de Gardeny per les lluytes sostingudes ab los d'Alguayre. En 1312, remissió de la contumacia feta pel rey als vehins d'Alguayre, y 1329 altre indult per qüestions entre'ls de Torraferrera, Segrià y Alguayre (2).

Morta en 1348 Donya Marquesa de Ribelles, fou elegida priora Donya Romia de Vilanova.

Durant lo govern d'aquesta senyora, lo rey d'Aragó prengué baix la seva protecció y guiatge'l convent y los béns del monestir d'Alguayre, en Abril de 1372 (3). Y en 19 de Desembre de 1385 lo rey feu donació á favor del comte d'Urgell, Don Pere d'Aragó, de la jurisdicció en tota la comanda y lloch d'Alguayre y en tota la de Corbins, llochs y termes de Fluvià y Tapioles, ab les matèxes condicions y retencions en que possehia'l comtat (4).

Donya Romia de Vilanova morí en 31 de Juliol de 1389, y als tres dies, ò sia'l 3 del següent Agost, fou elegida priora Donya Ignés de Montpaó.

Perteneix á'n aquest temps una curiosa aliança ò conveni celebrat entre la ciutat de Lleyda y lo monestir d'Alguayre en virtut del qual la ciutat pren *en vehinat* lo monestir y sos vassalls, es á dir, que serán considerats com á vehins de Lleyda y ab dret á tota la protecció y defensa. Publicàm á continuació aquest interessant document, que havem trobat entre'ls papers procedents del arxiu del citat monestir.

En nom de nostra senyor deus e de la nostra dona sancta Maria sie amen. Tractat es e auengut entre la ciutat de leyda e consell general de aquella de vna part E la honrada honesta Religiosa Madona la prioressa dalguayra ab consentiment e voluntat de tot son honrat couent E tot lo couent e homens del monastir dalguayra de la altra Que la dita Ciutat per honor e Reuerencia de nostra senyor deus e de madona sancta Maria del monestir dalguayre pren en vehinat lo dit Monastir, dones daquell monastir e tots los domestichs, quatius e altres companyes

(1) Registres 204 y 205, fol. 93 y 186. Arxiu de la Corona d'Aragó.
(2) Registres 210 y 575, fol. 30 y 48. Idem.
(3) Registre 918, fol. 221. Idem.
(4) Registre Gratiarum Petri III. Fol. 33. Idem.

Digitized by Google

nabitans en lo dit monastir, viles, granges, castells e mases dauall scrits.

Primerament lo dit Monastir, lo loch dalguayre, Vilanoua de Segrià, la Portella, Ratera, Gatmuyllat dels molins, la Torra del hospital e tabach, E sots la forma del Capitols seguents:

Primerament, la Ciutat ha a defendra E mantanir la dita Madona prioressa qui ara es ho per temps serà El dit monestir e couent e comanador present e esdeuenidor dones e altres companyes e seruentes del dit monestir e homens e fembres de les cases, viles, lochs, castells, mases, granges en tots feyts que defensió hage loch e mantinença se puxe es dege fer segons priualegis, libertats, vssos e bones custumes que la dita Ciutat ha segons pot e deu acostumat de defendre e mantenir los Ciutadans e vehins.

Item vol la dita Ciutat e Consell daquella que encars que la dita defensiò se hage á fer si haura loch ó no defensio e en quenya manera se dege ffer la conaxença sie de la dita ciutat e conseyll de aquella segons que en los altres vehins se fa e es acustumat de fer.

Item que la dita Madona prioressa è les honrades dones de son couent ó aquells que requeran la dita defensio ò execucio de aquella hagen e sien tenguts de fermar dret en poder de la Cort e dels pahers segons que en semblants coses per los vehins de la dita Ciutat e es acostumat de fer.

Item es conuengut entre les parts que si algun hom de paratge ó de peu dels Comdats Durgell, Cardona, prades payllars o Ribagorça ó daltre part qualseuulla dampnificauen o acuydauen la dita madoną prioressa ó son conuent Comanador dones de aquell o viles castells o mases o qual se vol de les coses damont specificades ho habitants o habitadors de aquells en persones ó en bens es recolien o son receptats dins algun ó alguns dels dits comdats ó altres partides la dita Ciutat hage a mantenir daquest fet la dita Madona prioressa comanador dones e monastir lochs homens fembre e habitans en aquells procehint e anan tant contra aquells axi com be es acustumat de fer per los Ciutadans e vehins de la dita Ciutat.

Item que si algun comta o baró caualler o hom de paratge de qual se uol condicio sie ó alguna vniuersitat ó loch occupara illicitament ó ab violencia alguna proprietat o bens del dit monastir ó dels membres de aquell o acuydara lo dit monastir ó homens fembres, seruents, seruentes de aquell o sostendra los dits malfeytors o donara succors o ajuda a aquell o aquells qui contra lo dit monastir e bens daquell procehiran o hauran procehit no degudament que en les dites coses la dita Ciutat hage á mantenir e defendra lo dit monastir homens e fembres e membres de aquell axi com als altres vehins del cor de la dita Ciutat axi Empero que la dita Ciutat hage a conexer primerament que si les coses damont specificades son feytes licitament ó illicita segons dels altres vehins en semblants actes es acustumat.

Digitized by Google

Item quels homens dels dits lochs e de cascun de aquells vagen e sien tenguts de anar la host e en caual cada vehinal en semps ab dos o ab tres homens de a cauall tota vagada que la dita Ciutat conuindra de fer o sien raquests per la dita Ciutat e que de açó la dita madona e son conuent los forcen els hagen á forçar e que açó se obliguen los sindichs de cascuna de les dites vniuersitats segons la forma que al conseyll de la dita ciutat sira vist fahedor E com se appellaran se hage notificar á la dita madona e á son couent o á la president en loch della e si hage a dar temps couinent Empero si la host vehinal se hauie fer contra algun loch ó lochs del hospital que en aquest cars noy sien tenguts los homens de anar ni de peu ni de cauall.

Item que en tot cars que hage loch defensio que hage exir la host sils vuylle per defensio de la dita Ciutat ó dels seus vehins ó per defensio del dit monestir ó bens seus los homens del dit monastir hagen e sien tenguts de anar sots la bandera de la dita Ciutat e estar á Regiment dels pahers e de la cort de la dita Ciutat segons quels altres vehins de la ciutat han acostumat exceptat contra los lochs del hospital que no sien tenguts de anar en naguna manera.

Item que les vniuersitats dels lochs del dit monastir porten e hagen a portar peno ó penons en los quals hagen a portar lo senyal de la Ciutat ensemps ab lo lur senyal.

Item entenen e vol la dita Ciutat que per lo dit vesinatge los homens del dit monastir no puxen ni gosen metre vi ni veuema en la dita ciutat ni en los lochs e termens de la sua contribucio sino axi com abans del dit vesinatge fahien.

Item que per lo present vehinat la dita ciutat no enfranquex ni enten á enfranquir los homens de la dita madona de pagar pontatge de la dita ciutat ni rés que hagen acostumat de pagar en aquella e loch de la sua contribucio.

Item que la dita madona e son honrat couen prometen esser bons vehins feells e leyals a la Ciutat e que mantindran e defensaran los priualegis de aquella els vehins de la dita ciutat segons son poder e de açó hagen a fer sagrament e homanatge lo comanador axi com á procurador de la dita madona e de son couent e lo sindich de cascuna vniuersitat dels lurs lochs compreses en lo dit vehinat e es entés que per lo dit sagrament e homanatge no sien tenguts de venir ni ajudar en naguna manera contra los lochs del hospital e homens daquell.

Item vol la dita Ciutat que en cars que missatgers ó missatgeries seguessen a fer al senyor Rey ó al senyor duch ó altres persones per rahó de la dita defensiò del dit monastir ó bens ó coses sues que en lo dit cars lo dit monastir sie tengut de pagar les dites messions exceptat empero totes messions fahedores per la host ho en defensio e priualegi us e obseruancies de la dita host les quals pach la dita Ciutat.

Digitized by Google

La priora Donya Ignès de Montpaó va morir en 13 de Septembre de 1415, havent governat lo convent durant vintisís anys, essent elegida lo dia 20 del mateix mes y any sa successora Donya Constança de Masdovelles, per les següents religioses: Sibilia Ça Guardia, Constança de Alçamora, Blanca de Vilallonga, Geraldona de Montpaó, Blanquina de Torres, Elionor de Montargull, Sibilia Despuig, Jaufresina de Montcada, Violant Çavertesa, Beatriu de Fluvià, Blanca Corteda, Sibilia Oriola, Francesquina de Plegamans, Elisabet d'Ager y Violant de Lobets. Com se veu, totes les religioses d'Alguayre pertenexien á les més nobles families de Catalunya.

Poch després de la nova elecció, lo Gran Prior de Catalunya manà á la Priora d'Alguayre que assistís ab tres ó quatre monges de molta edat, al capitol que la orde devia tenir l'últim diumenge de Juliol en lo castell de la vila d'Espluga de Francolí. De manera que se portava á compliment una de les disposicions dades en 1330 per lo Gran Mestre Helion de Vilanova.

També se cumplia l'altra disposició referent á nombrar lo Gran Prior de Catalunya, á proposta de la Priora d'Alguayre, un preceptor ò comanador perà l'administració de la temporalitat del convent. En altra part d'aquest treball havem donat lo catàlech dels comanadors d'Alguayre anteriors á la fundació del convent de religioses. Continuarèm ara la llista fins al temps de la Priora Masdovelles:

Martí de Copons.	1262
Ramon Granell.	1268
Guillem Canicer.	1279
Bernat de Ventalola	1280
Pere de Belltall.	1284
Jaume de Salanova.	1285
Pere de Figueras..	1288
Bernat de Castluc.	1289
Guillem de Rubí.	1294
Pere Ferrer	1298
Pere Destaràs.	1302
Pons de Biure	1306
Mateo de Passanant. . . .	1316

Digitized by Google

Anton Ferrera	1333
Bartomeu de Vilafranca. . .	1353
Pere Sanyet	1378
Pere Sancho de Mayassen. .	1380
Pere Roca.	1384
Ramon de Rajadell.	1385
Ramon Roger d'Erill. . . .	1415

Lo darrer dels citats preceptors d'Alguayre, fra Ramon Roger d'Erill, fou proposat segona volta per la Priora, mes deu religioses enviaren un escrit al Gran Prior de Catalunya fra Jofre de Canadal, en 1417, manifestant que dit preceptor era home de mala administració y donat al luxo, necessitant molts servidors y criats, lo qual era gran dany per lo convent. Encara que llarch donám copia d'aquest curiós document:

Molt reuerent senyor,
segons que es autoritat de quiscuna scriptura no solament es vtilitat euident ans necessaria cosa les creatures humanes viure sots ordenacio e ley certa de la qual lo ordenador ni aquells als quals les leys son feytes no deuen ni poden esser transgressors de aquelles stan aquells en sa forsa e vigor e de açò ne son exemples en la diuinal scriptura com nostre senyor deu en quiscuna de les edats ha liurades leys certes á les creatures racionals la primera fonch ley de natura la segona descriptura la terça de gracia e los transgressors de aquelles ha punits segons lurs culpes e demerits e axi en lo imperi romà com al comançament del regiment del poble fos arbitracio de potestat fonch.... leys certes statuir segons les quals los homens son tenguts de viure e aquelles no deuen trespassar sens greu e digne puniciò e si les dites leys son seruades es sembrada pau entre los sosmesos á la ley es seruada obediencia o son maior honor a quiscun segons lur condició e com... viure segons leys e ordenacions certes sie molt pus necessari á les persones religioses les quals deuen hauer biutat de coratge en deu e tota lur intencio dedicada e aplicada al seruir dell e per discordies antiguament e diuerses clamos e quereles sussitades entre los molts reuerents los castellans de Emposta e priors de Catalunya antecessos vostres e les reuerentes prioresses de Alguayre e ses monges en e sobre lo regiment del dit monestir lochs e rendes lurs, lo molt reuerent frare alio de vilanoua per la gracia de Deu la donchs mestre de la sancta casa del spital de sent ioan de Jerusalem faes certs stabliments per vtilitat e conseruacio del dit monestir dalguayre e lochs e rendes e drets de aquell signantment en lo regiment

Digitized by Google

de la temporalitat e asenyaladament hage ordenat en lo vuyten capitol dels dits stabliments e noue que com la dita prioressa e conuent de regiment temporal nos degue entremene ço es dels balles dels homens e bens demunt dits e que vol que sie tenguda la dita prioresa e couent hauer un frare del dit orde que sie nomenat comanador e que lo prior de Catalunya o lo superior demunt dit sie tengut en aquella prioressa e couen comanador donar aquell frare que demanaran si donch en altra ballia no ere ia comanador lo qual comanador sie annual ço es á saber que aquell offici de capitol en capitol sie finit si donchs per la prioressa e couent altra veguada no ere demanat. E mes molt reuerent senyor en lo tretze stabliment e quatorse e deuuyte sie lo carrech o administracio del dit comanador expressada e la vida e despesa que deu fer al dit monestir. E com contra la tenor dels dits stabliments per alguns anys passats sie stat proueit de la dita comanda lo noble fra roger darill lo qual es comanador de Barbens e per consequen per virtut del dit nouem stabliment la dita comanda no podie ni pot obtenir. E axi matex senyor regint la dita comanda ha feyt al dit monestir de grans despeses e messions extra ordenaries com moltes e diuerses veguades sie anat á la ciutat de Leyda e altres parts ab color de affers del dit monestir imputant á aquell les despeses e anaue per propris affers. Item més senyor per la honor e noblesa te he ha tenir maior stament que altres comanados no han acostumat de tenir, com segons los dits stabliments lo dit comanador baste que tingue dos scuders e hun bailet e tres caualcadures e lo dit frare Roger ne hage tengudes moltes veguades cinch e ara ne te continuament quatre. Item mes senyor, es molt rigurós en sa administracio e exercici de sa iurisdicció en tant que si sa administracio deuie durar molts vassalls de dit monestir desenliurien ses habitacions. Com molt reuerent senyor la molt reuerent madona la prioressa e algunes conuentuals del dit monestir segons se diu entenen ara a demanar en vostre capitol lo qual de present celebran per regidor de dita comanda lo dit noble frare Roger darill per que senyor molt reuerent les humils sors Sibilia Despuig, Constanza Despomer, Violant Centes, Francesquina de Plegamans, Sibilia de Oliola e Violant de Lobets del dit monestir dalguayre ab aquella humil reuerencia quis pertany supliquen la vostra molt reuerent senyoria que seruant los stabliment desus dits sia vostra mercè de provehir al dit monestir de hun altre frare lo qual sia comanador seruant la forma dels dits stabliments recusant la petició ó demanda de la dita prioressa ó confirmació per ella demanadora e jatsie senyor molt reuerent que la supplicacio present prehesqua de mera iusticia satisfahent a aquella les dites supplicants so reputarán a gracia o merce singular.» (1)

(1) Ex armari 29. Llibre dels actes que tan per lo conuent d'Alguayre. N.º 1. fol. 385. Arxiu del monestir d'Alguayre.

Digitized by Google

Aquest document indica una dissidencia en la comunitat de religioses, y sembla que les contraries á la Priora tenien rahó en aquest punt, puix no solament se veu al rey escriure desde Valencia, en 23 d'Octubre 1417, una lletra al Gran Prior de Catalunya, demanant que no fos nombrat fra Roger d'Erill per segona vegada comanador d'Alguayre, sinó que tot seguit, accedint lo Gran Prior á tals indicacions, nombrà comanador á fra Galceràn Ça Roca.

Dos anys després, en 1419, fou proposat y nombrat comanador d'Alguayre fra Francesch Guosol ò Guisol, que continuava encara en 1421, al morir lo dia 30 de Desembre la Priora Donya Constança de Masdovelles. Als pochs dies fou elegida priora Donya Blanca de Vilallonga.

Durant lo govern d'aquesta senyora, pochs son los fets que deu registrar l'historia. En 3 Desembre 1324 lo rey d'Aragó vengué al convent lo terme despoblat de Casals ò Cals, unit al d'Alguayre, per preu de mil florins d'or, expresant que la venda comprenia'l castell y terme ab tota la jurisdicció è imperi, forns, molins y aygues; y en 28 Juliol de 1425, lo mateix rey otorgà venda á favor de Nicolau Gralla dels trenta sous jaquesos que lo convent d'Alguayre pagava cada any al princep per rahó de cenes dels castells y llochs d'Alguayre, Portella, Ratera y Vilanova; y aquells trenta sous pertenexien al rey en virtut de la permuta feta ab Guerau Joan, ciutadà de Lleyda, dels castells y llochs d'Alòs, la Nou, Baldomar y la Massana. Aquelles cenes havien sigut cedides per lo rey Pere en 1385 al comte d'Urgell, y confiscades en 1414 per lo rey Ferràn quan la rebelió del comte Don Jaume. Ferràn I les donà'l mateix any á Garau Alaman de Cervellò, y los marmessors del últim les vengueren al citat ciutadà de Lleyda en 1422.

Lo papa Eugeni IV donà una Butlla en set dels idus de Desembre de 1433 confirmant la sentencia ò estatuts dictats pel Gran Mestre del Hospital en 1433 sobre'l govern del monestir d'Alguayre, y declarà que, trobantse lo prior de Catalunya en lo dit monestir, li corresponia lo nombrament de priora, y no trobantse allí en lo moment de la elecció, solament li corresponia la confirmació de la elecció feta per les religioses.

En 1436 lo Gran Prior va nombrar á fra Bernat de Roca-

Digitized by Google

bruna comanador pera un any del monestir d'Alguayre, y dos anys més tart les religioses suplicaren al Gran Prior Lluis de Gualbes que dexàs passar cert temps al monestir sense comanador, perquè les petites cullites y los molts gastos del convent lo colocaven en pobra situació. Lo Gran Prior, per gracia especial, concedí al monestir estar tres anys sense comanador.

Lo 28 de Janer de 1446 morí la priora Donya Blanca de Vilallonga, y fou elegida en son lloch Donya Francesquina de Carcassona, qui governà'l monestir per espay de 48 anys, fins á 1494.

Lo Gran Prior de Catalunya fra Gilabert de Loscós, aprova'l nombrament per un any, desde 1455, de comanador d'Alguayre á favor de fra Lluís de la Sala, comanador de Barbens; en 1456 la Priora demaná al dit Gran Prior que dexàs estar lo monestir tot un any sense comanador al obgecte de no fer tants gastos, *per la gran sequera e esterilitat del temps*. Lo Gran Prior no accedí á aquesta súplica y va nombrar per regidor y comanador d'Alguayre á fra Johan Gilabert de Cruilles. Sembla que en l'any 1457 lo Gran Prior dexà sense comanador lo monestir de religioses, més l'any següent revocà aquesta gracia y feu altra nombrament; però no havem trobat lo nom del comanador y sols sabem que en 1475 ocupava aquell lloch fra Francesch Calaf, y en 1492 fra Guillem de Peguera, comanador al mateix temps de la Espluga de Francolí.

En aquesta época encara continuava lo monestir d'Alguayre entregant cada any una part de ses rendes al Gran Prior, y per terme mitg importava uns vuytanta florins d'or.

En 1489 Donya Catarina de Vilanova, religiosa del monestir, comprà á Felip Claver lo terme deshabitat de Corregó, ab lo castell y tota jurisdicció, qual jurisdicció havia venut lo rey en 1393 á Guillem Ramon de Montcada, y aquest vengué després als antecessors del nomenat Claver. La religiosa Vilanova dexà aquesta terra al convent y fou administrada cert temps per les quatre monges més antigues.

Ab motiu de les qüestions entre lo castellà d'Amposta y lo Gran Prior de Catalunya, lo papa Alexandre VI disposà

Digitized by Google

en 1493 que tan sols lo Gran Mestre del Hospital ò lo seu llochtinent ò delegat especial podien visitar los monestirs d'Alguayre y Sixena y demés cases de religioses de la orde. Lo que podia fer lo Gran Prior èra obligar á la Priora d'Alguayre, com á monestir situat dins de Catalunya, á assistir al capitol de la orde. Axís, en 1492 lo Gran Prior Don Ferran d'Aragò convocà capitol en lo castell de Gardeny per lo dia primer de Maig y manà á la Priora d'Alguayre que hi comparegués ab dues ó tres monges de les més velles del convent. Per rahó de la molta edat de la Priora, Donya Francesquina de Carcassona, hi anaren la sub-priora, Donya Catarina de Vilanova, acompanyada de la monja Donya Margarida d'Urrea.

Les turbacions produhides en tot lo Principat per causa de la entrada de les tropes franceses del Rosselló y de la rebelió del comte de Pallars, feren pendre precaucions á la priora del nostre monestir, la qual en 26 de Juliol de 1476 reuní davant de son notari á Don Gispert de Ponts, capità per tota la comanda, y als pahers y batlles de Vilanova, Alguayre, Portella y Ratera pera disposar la defensa y seguretat del convent y de ses fortaleses y vassalls y fer en tot cas resistencia á les invasions del *tirani vocati Machicot cum suis satellibus (sic)*. Los reunits acordaren les següents ordinacions: «que quiscuna nit hayen e sien tengudes guaytar e guardar en lo dit Monestir deu guaytes ço es cinch de Alguayra e cinch de la batllia repartits e diuisits entre los dits llochs segons es acostumat; y que part les dites guaytes hayen a rondar e fer lo reguayt quiscuna nit dos homens la una ronda sie de Alguayra laltre de tota la batllia, e que los de ronda son estats elets per quiscuns dels dits lochs los seguents: de Vilanova son estats elets arrondar en Salvador Viacamp, en Gaspar Calp...» (1).

Com á mostra dels mobles que possehia en aquells temps una religiosa d'Alguayre copiarém un inventari de Donya Blanquina de Cortida y un testament-inventari de Donya Salvadora Cortida, monges de dit monestir á mitjans del segle XV.

(1) Manual del notari Galceran, del priorat d'Alguayre, any 1475-76.

Digitized by Google

«En nom de deu tot poderos sia amen e de la benauenturada madona sancta maria e de monsenyer sanct iohan babtista e de tota la cort celestial, io Blanquina de Cortida monja del monestir de alguayre fac mon inventari de totas las joyas que tinch en guarda e en comanda de la sancta orde del espital de sant iohan de gerusalem ab uolentat e lisencia de la molt Reuerent madona francisquina de Carcasona prioresa de alguayra. E fou fet en lany Mil CCCCLV à V de febrer.

Primerament tres cofres blancs ab senyal de pare e de mare e del espital.

Item més, un parel de cofres verts e vermels de poca valor.

Item un cofre pintat, dos cofrets de tenir vels e un petit de obra de barcelona ab esmages.

Item una caixa de tenir lançols.

Item una vanoua de quatre telas de lenq comu canouada, e tres parels de lençols destopa los quals seruexen á les mosas.

Item dos flasadas blancas en que iaen les mosas ab vn matalaç.

Item set coxins de fluxel ab randa negra e vn drap de paret vert ab fulas de arbosos.

Item un altre vert ab senyals de leo.

Item dos lits de repos e vnas cortinas de lit negres de poca valor.

Item quatre tases dargent, deu culeras dargent, set olas de coure entre xiques a grans e V. loças de ferre, vna caçola de aram, dos perols vn gran he vn petit, vn calsador petit, quatre cantes daram grans, dos cantes daram petits, dos conques grans daram, dos bacinas de dar aigua de lauto, V pilotes de feure.

Item dos toualas de coto de pinte anple, e dos toualas ab esquachs grans e dotze touales esquaquegadas e dos toualas grans de obra de guascunya.

Item cinch toualons de lenç ab listas blauas, V. toualoles de dar aigua blanquas, VI. toualolas de bri de canem.

Item dos canalobres de tenir lum á taula e dos petitets.

Item vn breuiari del bisbat de leyda e dos salteris e unas oras clapetxadas en las quals ha de sancta maria e de difuns e de altras oras ab lo gaufet dargent.

Item un libre de vicis e virtuts e vn flos sanctorum.

Item IIII taules grans e xiques ab sos petges e dos cadiras de seure a taula e vna paela de ferre e vn morter de coure ab sa ma.

Item vnes alambines de aram engastades en la paret.

Item dues tenales de tenir aigua e oli.

Item per afer buhada dos cochis.

Item dos estoras despart de poca valor e dos graylas de ferre e vn capolador de ferre e IIII plats destany e vn migancer.»

«En lo nom de deu e de la gloriosa verge maria mare sua e del

Digitized by Google

benauenturat sant iohan babtiste. Yo Saluadora Cortida monja del monestir de Alguayra de lisencia de la molt Reuerent senyora dona ffrancesquina de Carcassona prioressa del monestir de Alguayra faç inuentari de les joyes mies e bens per quels tinch en compte e en comanda del orde del spital del sagrat orde de sanct iohan de Jherusalem sots la forma e tenor seguent:

Primerament vull que totes mes joyes e mobles presents e sdeuenidors e a mi per qualseuol dret pertanyents dels bens de mon pare e de ma mare sien distribuides per la mia anima en sepultura, nouena e capdany á conexensa dels marmessors de la mia anima e son les coses seguents de les quals de present he á memoria. E primerament hun sagell dor de pes poch més ó menys de quatre florins.

Item més, una creneta dor e vn diamant e un agnus dor.

Item dos parells de lançols propris, un parell de lenç de tres teles e laltre parell de tela.

Item dues vanoues vna canonada de tela e alta de cotonina ab obres redones ab fullages.

Item dos matalaços propis de ma mare la hu blau e vermell, laltre tot vermell.

Item dos trauessers bons e un parell de cofrens propis de senyals de gats maymons.

Item una bromadora, dues grailles, hun ast gran de ferre, vna giradora e hun sorroyl de atiar al foch. E vull e man que les coses dessus nomenades sien dades á ffrançoy Cortit e si Deu fahie ses propies voluntats de ell abans que de mi sia tot distribuit per la sua anima a conexensa dels dauall scrits marmessors de la mia anima.

Item tinch dotze lliures deu sous censals annuals de pensio quiscun any en la festa de sent Simon e Judes sobre la vniuersitat de Almenar.

Item vull que tots los mobles e rendes que hauia lexat ma cosina germana que Deus haya, segons se mostra largament per son inuentari que enseps ab mes joyes e mobles dessus nomenats sia distribuit per la mia anima e deduides les despeses que seran fetes en la sepultura nouena e capdany. La restant quantitat sobrant vull seruesque á hun pali de domas blanch al altar de sancta Maria del dit monestir per a la missa del guall. Vull e man que tots los fruit axi los propis com los quem pertanyen de la lexa de la madona Blancha sien de ma cosina germana Ysabel de Vilalonga. E aprés opte seu vull sien de la sacristia de sancta Maria del monestir de Alguayra e lex per marmessors de la mia anima la senyora de Vilanova e la senyora de Vilalonga á les quals do plena potestat en les coses dessus dites e coman la mia anima a nostre senyor Deu e a la sua gloriosa mare e al benauenturat sanct iohan babtiste e do lo meu cos á la terra.

Item vull que apres obte de la dita Ysabell cosina germana mia la renda sia diuidida en dues parts, la vna en aniuersaris entreueninthi

Digitized by Google

los benefficiats del monestir, laltra part en los ornaments de la esglesia de sancta Maria del monestir a conexensa de la sacristana.

Item leix a la moça que de present tenim filla den Somada per aops de marit cinch fflorins dor. Lo qual inuentari no vull sia manifestat fins la mia anima haia fet separacio del cos e la sepultura sia feta. E fonch fet lo present inuentari á XIIII de octubre any Mil CCCC sexanta sis.»

La priora Donya Francesquina de Carcassona morí molt vella lo 12 d'Octubre de 1494; les religioses feren tot seguit l'elecció y fou nombrada priora, y confirmada per lo Gran Prior de Catalunya, la noble senyora Catarina de Vilanova.

Aquesta priora fou en 1496 elegida árbitre en la qüestió entre lo vicari de Alguayre y los jurats de dita vila, dictant sentencia contraria al vicari, en la qual declarà que los jurats no estaven obligats á donar *casa d'abadia* al vicari.

Poch temps abans de morir, lo 23 Juny 1505, escrigué Donya Catarina de Vilanova una carta al Gran Prior manifestant sabia que aquest volia començar un litigi contra lo monestir y «com en LX anys que ió so en aquesta casa e XXXX que tinch lo regiment de aquella (1), no he vist lo contrari del que escrich, tota vegada que la S. V. mostrara autenticament los drets, faré lo que sia de raho e de iusticia.» No sabem si tingué lloch aquest plet.

Morta dita priora en 31 d'Agost 1505, fou elegida lo dia dos de Septembre Donya Margarida d'Urrea, y lo mateix dia les monges escriuen al Gran Prior demanant la confirmació corresponent. Aquesta elecció fou impugnada y se digué que no era canònica perqué Donya Margarida d'Urrea no era filla llegítima, sino natural ó illegítima de Don Pere d'Urrea, arquebisbe que després fou de Tarragona, y també per la seva anterior conducta poch honesta. Fou ademés atacada per haver rebut homenatges dels vassalls del monestir y haver cobrat quantitats, abans de tenir la confirmació de la seva elecció; haverse negat també á assistir al capítol provincial que cada any celebrava la orde en Catalunya; y, per últim, haver acceptat per monja, sense dis-

(1) Per la molta edat de Francesquina de Carcasona governà la sub-priora Vilanova.

Digitized by Google

pensa del superior, á una donzella de baixa condició *y no gentil dòna,* contra lo disposat per los estatuts de la religió hospitalaria.

Devem advertir que lo Gran Prior, abans de confirmar la elecció de la priora d'Alguayre, sempre feya practicar una informació pera saber si la senyora elegida havia sigut procreada de llegitim matrimoni y si era digna del càrrech. Alguna vegada era la matexa priora novament elegida la que anava á presentarse al Gran Prior y demanar la confirmació, com per exemple en 1421, quan Donya Blanca de Vilallonga, acompanyada de dues religioses, se presentà en lo castell de la Espluga al Gran Prior Jofre de Canadal y suplicà solemnement la seva confirmació.

Ab tot y la forta oposició, Donya Margarida d'Urrea ocupà la cadira prioral y acabà fent una concordia ab lo Gran Prior en 1520. Quedà convingut que la elecció de tota priora devia esser confirmada per lo Gran Prior; que no se podien admetre religioses en lo monestir sense llicencia del mateix; que la Priora ó lo comanador d'Alguayre ó altre frare de la orde en delegació del Gran Prior, devia donar l'hàbit á la nova monja; que la Priora regonexia sempre la superioritat del Gran Prior de Catalunya, quedant subgecte á obediencia y correcció; que la priora estava obligada á assistir al capítol provincial que cada any celebrava la orde en lo districte del Gran Prior, quan aquest li dirigia la corresponent citació; que podien celebrar en les festes anyals professons per lo claustre y iglesia del monestir vestint l'habit *de puntes,* y que estaven obligades á resar al principi y fi de la missa per la salut del Gran Mestre de Rodes, primer dignatari de la orde del Hospital.

Per altra part, lo Gran Prior Don Bernat Guerau de Requesens havia ja donat en 1509 un manament á la Priora d'Alguayre prohibintli concedir llicencia á les religioses pera sortir del monestir y fent revocació de les llicencies ja concedides. Aquestes sortides de les monges pera anar á passar temporades llargues ab les respectives families, constituien un abús y fou molt oportuna la correcció dictada.

Un altre abús existia encara: no observantse ja la antiga disposició de guardar lo diner del convent dins d'una

Digitized by Google

caixa tancada ab quatre claus, que tenien lo comanador, la priora y dues religioses, succehia que Donya Margarida d'Urrea, ab les monges amigues, tenien en son poder lo diner y disposaven lliurement, sense cuydado ni seny, en perjudici de la comunitat. Això obligà al Gran Prior á dictar noves correccions y á resistirse á la pretensió que d'algun temps tenien la Priora y part de les monges de no admetre lo comanador d'Alguayre, que era desde la fundació del monestir lo encarregat de les temporalitats. Desde'ls últims anys del segle XV, la comunitat d'Alguayre se resistia á tenir un comanador y á pagar lo tribut ó dècima al Gran Prior ordenat en los estatuts que en 1330 dictà lo Gran Mestre Elion de Vilanova.

Lo temps de la priora Urrea fou, donchs, una de les èpoques més agitades y perilloses del monestir d'Alguayre.

Aquesta priora morí lo 24 de Febrer de 1525, y la nova elecció afavorí á Donya Francina de Pons, omèsa en lo catàlech de prioresses fet per lo doctor Don Ignasi Palà en lo citat opúscul (1).

Donya Francina finí sos dies en 18 de Novembre de 1538, y fou sa successora en la cadira prioral Donya Violant de Sant Climent. En son temps, ó siga en 1540, dotze cardenals del colegi de Roma concediren cent dies d'indulgencia cada hu als visitants de la iglesia d'Alguayre en certes festivitats.

Morta Violant de Sant Climent en 9 d'Agost 1544, fou elegida priora lo dia 18 del mateix més Donya Margarida de Pou, contantse sis religioses *desganades*, ó siga que no volgueren donar lo vot en la dita elecció.

Durant lo govern d'aquesta priora lo Gran Prior de Catalunya fra Miquel Ferrer disposà, en virtut de decret del Gran Mestre, que no podien ser admeses per religioses en lo monestir d'Alguayre sino les senyores nobles, filles de llegitim y carnal matrimoni y *cavallers de quatre quartos*, és á dir, pertanyents á families de la noblesa per los quatre avis, dos de part de pare y dos de part de mare. Aquest manament, semblant á altres donats anteriorment, porta la data de 1550.

(1) Lo doctor Palá tampoch posa en lo catàlech á Catarina de Vilanova priora desde 1494 á 1505.

Digitized by Google

La priora Pou morí en primer d'Octubre 1557, essent sa successora Donya Margarida Çorita ò Zurita, elegida en vuyt del mateix més, qual senyora exercí poch temps aquell càrrech, entregant la seva ànima á Déu lo día 25 de Desembre 1559.

En 8 de Janer 1560 la comunitat elegí priora á Donya Gerònima d'Olzinelles, y durant lo seu govern tingué lloch lo concili de Trento, que disposà la rigurosa clausura en tots los convents de monges; de modo que ab conformitat al concili lo Papa Pio V espedí un Breu en 15 de Janer 1568, reformant la vida comuna en lo monestir d'Alguayre y recomanant la clausura. Iguals disposicións foren donades per lo monestir de Sexena ò Sijena, ahon les religioses tenien també la llibertat de sortir del convent per diferents motius y passar temporades absentes. Més, ni en Alguayre ni en Sexena fou establerta ni exercida una verdadera clausura y no tingueren complerta aplicació les disposicions pontificies.

De totes maneres, sembla que los dos monestirs pensaren en fer una unió ò aliança especial per resistirse al establiment de la clausura, unió que no tingué lloch per haverse resolt á Sexena treballar per son exclusiu compte.

Realment la llibertat de sortir del convent per temporades donava ocasió á abusos, y assí trobam encara en 1565 al Gran Prior de Catalunya manant á la monja d'Alguayre Donya Joana Pons, qui habitava á Barcelona, que sortís dintre tres dies y entràs en lo monestir abans dels vuyt, devent quedar arrestada los tres dies que podia estar á Barcelona.

Donya Gerònima d'Olzinelles morí en 23 Agost 1573, y la seva successora en la dignitat prioral, Donya Aldonça de Montsuar, no arribà á governar quatre mesos, puix passà á millor vida lo dia 14 de Desembre del mateix any.

En 22 de Desembre fou elegida priora Donya Mariagna Çorita, essent confirmada per lo Gran Prior lo dia 3 de Febrer següent y morint als 2 d'Octubre 1576. Dintre los set dies la comunitat elegí á Donya Gerònima de Montgay, la qual devia produir profondes y llargues disensions en lo convent. Aquesta senyora obtingué en la votació vintiun vots, ò siga vintiun aglans blanchs y vuyt vots contraris ò

Digitized by Google

aglans negres. Devem advertir que la votació se feya per medi d'aglans, com se fa avuy en moltas societats per medi de boles pintades de diferent color.

Sembla que en 1583 la priora Montgay continuava resistintse á establir la clausura en lo monestir, resistencia començada per anteriors priores com ja havem esplicat, y que motivà un estat crítich de relacions ab lo Gran Prior. Per altra part, va tenir la imprudencia de rebre homes armats en la habitació prioral, ahont tingué lloch un ball. En virtut d'aquests desordres lo Gran Prior feu una inquisició y separà del càrrech y dignitat prioral á Donya Gerónima Montgay, y senyalantli com á presó una habitació del mateix monestir, ab rigurós dejuni tots los dimecres y divendres del any.

Aquesta senyora, als 6 d'Octubre de 1583, presentá escrit negant los punts de la acusació, asegurant no havien entrat homens armats en lo convent y que havien tingut sempre aplicació les ordinacions ó reglaments de la religió. Algunes monges feren declaracions favorables á la priora, negant que hi hagués disminució en les rendes del monestir, y que, per lo contrari, Mossen Johan de Montgay, germà de la priora, procurador general del monestir, tenia molt cuydado en no fer composicions, castigant als malfactors «com de fet a purgat dita baronia d'Alguayre de molts adalats e lladres e a prés aquells ab gran perill de sa persona com es notori y de alguns ne ha fet quartos y altres ha fet penjar y altres ha fet posar en galera, que de tan inquietada que estave dita baronia per los tants lladres que y havia los de la baronia d'Alguayre ni altres circumvehins no gosaven trastajar y lo dit Montgay la ha ab sa diligencia e industria á tant bon estat reduhida que vuy es une de les mes segures e pacifigues baronies de Cathalunya.»

Segons se dedueix del procés, lo Gran Prior, fra Agustí d'Argensola, feu la destitució de la priora Montgay sense complir ab los reglament de la orde, puix no prengué declaració á la major part ni á les més respectables religioses del monestir. En la comunitat hi havia dos bandos, un de ells enemich de la Montgay, y aquest obtingué la victoria, comptant ab lo Gran Prior, qui feu elegir nova priora,

Digitized by Google

essent votada el 27 de Desembre de 1583 Donya Agna Desvalls.

La priora destituida presentà apelació al Nunci del Papa en la cort de Madrit, contra la disposició del Gran Prior de Catalunya, y lo Nunci encomanà lo conexement de la qüestió al bisbe de Barbastre. La sentencia declarà que no eren procedentes les disposicions preses contra la priora Montgay per lo Gran Prior Argensola y manà que dita senyora fós restablerta tot seguit en la possessió del càrrech prioral.

Lo Gran Prior no volgué obehir dita sentencia, manifestant que era atribut seu lo règir y visitar lo monestir d'Alguayre, y, per tant que, al destituir á Donya Gerònima Montgay, havia obrat per via de *visitació, reformació y correcció, per esser clars e manifests los excesos de aquella priora*. Tot seguit lo propi Gran Prior envià á fra Uch de Copons en caràcter de comissari á Alguayre per traure del convent á la Montgay y posar en la cadira prioral á la seva rival la nomenada Anna Desvalls. Era lo dia 9 d'Octubre 1584 quant fra Uch de Copons, acompanyat de homens armats ó bandolers, arribà á Alguayre, destruhí les portes del convent á colps de destral, y, violant lo claustre, maltractant á la priora llegítima, la varen traure de la seva cella y lí prengueren los atributs de la dignitat prioral. La voluntat del Gran Prior quedava executada d'una manera tan dramàtica, que no podia per menos de produhir tristes y doloroses conseqüencies per al monestir.

Fra Uch de Copons reuní després á totes les religioses y llegí la carta del Gran Prior disposant que regonexessen com á priora á Donya Anna Desvalls. Acceptaren lo nombrament les monges següents: Isabel Cerveró, Anna de Castro, Isabel Carvina, Elena de Remolins, Gerónima Gort, Elena Nebot, Margarida Roda, Margarida Claramunt, Gerónima de Castellvell, Elfa Melgar, Aldonsa de Mediona, Magina d'Espès, Anna Solera y Anna Claramunt, y se oposaren al regonexement de la Desvalls com á priora, per no caure en escomunió com á cosa que era contraria á les disposicions del superior, ó siga del Nunci pontifici, les religioses Elfa d'Olzinelles, Lluisa Pons, Anna Junyent, Joannota Pons, Dionisia Zorita, Maria Joana d'Ager, Isabel

Digitized by Google

Joana Pons, Anna Zorita, Anna Claverol, Gerónima Montgay, Francisca Mascarella, Francisca de Aragall y Isabel de Bardaxi.

Davant no tant sols de la desobediencia del Gran Prior de Catalunya, sinó dels fets escandalosos de fra Uch de Copons en Alguayre, lo Nunci Lluís La Verna, bisbe de Lodi, manà que se li presentassen lo dit Uch de Copons, Geroni Vallés, vehí de Lleyda, y algun altre, y, no havent obehit, los condempnà al pago de deu mil ducats y á las *censures* senyalades per los cánons y constitucions apostòliques contra aquells qui no respecten los monestirs de monges. La sentencia d'escomunió contra fra Uch de Copons, donada en Madrit, és del 25 Octubre 1584, y de la matexa presentà apelació lo Gran Prior.

Lo Nunci dictà també escomunió contra la priora intrusa Donya Anna Desvalls; y sembla que al dirigirse lo sacerdot á la iglesia del monestir per llegir solemnement la carta del Nunci declarant la escomunió, tancaren les portes y no'l dexaren entrar, veyentse alguns cavallers en lo convent. Per aquest motiu la publicació de la escomunió de la Desvalls se feu davant del portal del convent.

Aquesta qüestió escandalosa y llarga, que més sembla una novela de caràcter romàntich que no una historia apoyada en documents autèntichs, acabà com és de costum en aquests casos, ab la mort dels protagonistes. Donya Gerònima Montgay passà á millor vida en 11 de Novembre 1585, y poch després morí també Donya Anna Desvalls. Ab la desaparició quasi simultánea de les dues rivals quedà altra volta tranquil y quiet lo monestir, essent elegida priora Donya Gerónima Gort.

En aquella época no fou tan sols lo monestir d'Alguayre lo que passà agitació, desconcert y perill: tota la orde del Hospital estava entregada á una funesta rivalitat entre los cavallers francesos y espanyols, aumentada per la poca prudencia del Gran Mestre La Cassière; lo govern de La Cassière, desde 1572 á 1581, senyala lo período més borrascós de la historia de la orde. Lo seu successor, Loubeux de Verdale, no pogué restablir la armonia entre los cavallers, y los espanyols, protestant de la elecció del nou Mestre, varen abandonar la isla de Malta.

Digitized by Google

Donya Gerònima Gort morí en 10 de Novembre 1601, y lo dia 17 del mateix mes fou elegida Donya Elena de Remolins.

Abans de seguir la narració, creyem interessant donar un estracte de un curiós document del any 1595. Es referent á la obligació que tenien los vassalls del monestir de fer reparacions de los murs esteriors.

Lo notari Soldevila, de Lleyda, se presentá en Alguayre, cridat per la priora, y manifestà als pahers de les viles d'Alguayre, Vilanova de Segrià, Portella y Ratera que dites universitats estàn obligades á la reparació dels murs y torres del monestir, cada universitat en la seva corresponent part, senyalada ja en la sentencia arbitral dictada en 15 Setembre 1450 per Pere Pelegrí, canonge de la Seu de Lleyda, y Anton Rubio, doctor en lleys. Y acaba advertint que trobantse en mal estat los murs deuen fer la deguda reparació.

«Llavors tots los interessats fan la mesuració dels murs «ab la alna antiga de quatre pams los quals set son la cana que vuy se use e ab dita alna fou començat a alnar al angle ó cantò que está prop lo forn de coure pá que vuy tenen les senyores monges e mesurant de dit cantó lo mur vell fonch assignat a la vniuersitat de Alguayre de dit mur vell vint alnes que tantes foren trobades del dit cantó fins á la casa del forn que antigament ere colomer en dita sentencia nomenat e de dita casa e forn tirant per la part de la iglesia no fou alnat lo dit mur ni donat á ninguna de dites vniuersitats per ço que aquella part de mur les dites senyores la han conuertida en sos usos edificant en aquella ses cases e habitacions fins al portal per lo qual vuy es la entrada comuna del dit monestir e al portal comú fou tornat a alnar la part de Alguayre comensant junt a la torre del portal deixant per alnar tota la paret de dita torre e tirant vers la torre cantonera fins á la torre que està allí hont comense la vall del sas... y foren trobades desde el portal comú cent quoaranta sinch alnes y dos palms les quals foren assignades a la vniuersitat d'Alguayre.... fou continuat lo mur prim que toca á la vila de Alguayre junt a una torre que está al cap de la vall del sas, que mire á la vassa del Fadro que esta vuy una torre e contant de la torre del portal inclusiue la qual se diu la torre de Ratera e tornant alnar junt a dita torre en qual loch torne a comensar lo mur prim e acabe lo mur gros e alnant vers la part que mire á la Verge Maria del Merli fins a una creu que esta en lo funament foren trobades cent y una alna de mur prim les quals totes toquen a la vniuersitat de Alguayre. E seguint lo orde

Digitized by Google

de la sentencia arbitral fou proseguit a alnar la part que toque a la vniuersitat de Ratera e comensant a la dita creu de quatre brassos e alnant vers la Vérge del Merli fins á una creu de un bras foren trobades vuyt alnes de mur prim que foren assignades a Ratera. E seguint dita sentencia fou assignada la part del mur prim a la vniuersitat de la Portella comensant a la creu de hun bras e tirant vers lo forn del convent fins a una creu que está en lo fonament del mur junt á una botera y foren trobades quoaranta alnas y foren assignades á la Portella, e comensant a dita creu tirant vers lo forn fins al cantó ahon comensa la part de Alguayre foren trobades 72 alnes de mur prim lo qual fonch assignat a Vilanova. E encontinent fou prosseguit a fer reparticio y mesuracio del mur gros lo qual comense a la dita squitza ó canto al cap de la vall de Sas e de alli fins a una creu de quatre brassos alnant solamen las muralles y deixant les torres foren trobades de mur gros 82 alnes dos palms y mig les quals foren assignades a la vniuersitat d'Alguayre; e comensant a la dita creu e tirant vers la bassa del Radro fins a una creu de tres brassos foren trobades 22 alnes de mur gros y foren assignades á Vilanova; y tirant vers la torre de Ratera fins a una creu de dos brassos en la qual distancia y ha de mur gros dotze alnes foren assignades a Portella, e en dita creu entra la part tocant a la vniuersitat de Ratera e feneix a una creu de hun bras en la qual distancia y ha tres alnes de mur gros.

«E fonch prosseguit a fer reparticio de les torres que sont en dita muralla les quals son deu deixada la torre del portal comú per hont se entre en dit monestir, de les quals deu torres foren assignades a Alguayre sis torres continues comensant a la torre del Portal exclusiue tirant per la part de la torre Cantonera e a Vilanova foren assignades dos torres compresas en la sua part del mur que son la setena y la desena, e a la Portella fou assignade huna torra que está en la part del mur prim que es la nouena, e a Ratera la torre sobre dita de Ratera.» (1)

La priora Donya Elena de Remolins morí als 20 de Septembre 1604, elegida lo pròxim dia 24 Donya Joana de Pons, de la qual no devem apuntar cap fet notable, senyal de que lo monestir tenia vida pacífica y regular. La crisis ó tempestat que havia passat en temps de la priora Montgay, atacava ara als monestirs que la matexa orde tenia en lo Mitjorn de França. Lo convent de Beaulieu, en lo Quercy, fundat, com lo d'Alguayre, á la meytat del segle XIII, y del qual fou també primera priora una filla de la fundadora Donya Aygline de Thémines, se resistia á observar la clau-

(1) Document copiat al fí del Capbreu d'Alguayre de 1587. Arxiu del monestir.

Digitized by Google

sura y les monges sortien llargues temporades del convent. Quan fou elegida priora Donya Francisca de Santa Creu de Mirandol, un cert número de religioses no volgueren acceptar la elecció y posaren per priora á la ambiciosa Donya Antonieta Couderc de Vassal, la qual, ajudada per alguns nobles del pays, se va apoderar del monestir y de la autoritat, sometent á moltes vexacions á les religioses adictes á la priora llegítima. Lo Gran Mestre envià á Beaulieu al comanador de Ayen per castigar aquella rebelió, més lo dit comanador prompte se posà á favor de la fracció enemiga de la priora y les religioses obedients á la llegítima autoritat de la casa degueren abandonar lo convent y s'establiren á Tolosa.

Desordres de la matexa mena tenen lloch també en lo monestir de Fieux en lo primer terç del segle XVII, de manera que no fou cas únich lo que havem vist en Alguayre. No obstant, mentres los convents de Beaulieu y de Fieux han ja desaparegut, Déu ha permès que lo establert per la propia orde del Hospital en un recó de Catalunya, trasladat més tart á Barcelona, haja tingut suficient vigor y forces per resistir totes les contrarietats y avuy encara s'axeque en la nostra capital com á monument que recorde les passades grandeses d'aquella tan noble com famosa orde del Hospital de Sant Joan de Jerusalem.

La priora Donya Ioana Pons morí als 6 d'Abril 1615, y la seva successora, Donya Maria Joana d'Ager, visqué escassament un any.

Consta en lo procés, lo més corpulent del arxiu del Monestir, que Maria Joana d'Ager fou envenenada per dues bruxes *(hetxizeras)* ab cert pa que en Alguayre anomenaven *Redorts;* axís ho declarà la una d'elles abans d'esser condemnada á mort, després de la deposició feta en la tortura y en la ratificació d'aquella, donada en 31 de Juliol 1617, per lo que y per altres crims fou publicament ajusticiada ab altres còmplices, en la vila d'Alguayre en lo dit any.

En 20 de Janer de 1616 havia sigut elegida priora Donya Gerónima de Castellvell, filla de Vicens de Castellvell, donzell, senyor del lloch de Mayals, vegueria de Lleyda, quant feya quaranta tres anys que era religiosa del propi convent.

Durant lo seu govern, lo Gran Prior de Catalunya fra

Digitized by Google

Francesch de Oluja visitá lo convent, trobantlo «en lloable y bon estament desijant en quant a nos possible sia conservar y augmentar axí en lo spiritual com en lo temporal havem fet los statuts y ordinacions infrascriptes.»

Entre dites ordinacions notam com á curioses les següents:

«Item per quan per no tenir tancades les portes del portal primer qui entre al clos del present monestir, á bé que ordinariament faça residencia continua portaler deputat pera guarda y custodia del dit portal y donar avìs a la senyora Priora dels forasters entren en lo clos, se ha succehit mentres lo dit portaler anave a donar avis, dits forasters sens aguardar resposta entrarsen en dit monestir per estar ordinariament dites portes obertes; per çó ordenam a la senyora Priora fassa tenir tancada a part de dintre dita porta ab forrellat y en les portes fasse fer una finestra de dos palms en quadro ab una creu de ferro al mig. No entenem per la present ordinació impedir lo ingres y eixida a les persones del servey y vassalls sino tant solamen als forasters, entenent per forasters hi sien compressos los studiants encara que sien vassalls.»

«Item per quant los que habiten dintre lo clos del arrendatari y hostal van de nit liberament per tot lo clos del monestir ab inquietut de les senyores religioses manam que dins un mes fauen fer portes als portals del clos ab dos panys y forrellats lo hu a part de fora y lo altre a part de dintre y les claus dels panys de dintre tenir hage lo arrendatari del monestir y les de fora la senyora Priora y tinga obligacio dit arrendatari cada nit després de hauer recollit sa gent y gent forastera si ni haurá tancar dites portes ço es en lo ivern a les vuit hores y en lo estiu á les nou hores contant lo ivern desde Sant Miquel de setembre fins a Pasqua de resurrecció y tancades dites portes no puga lo arrendatari per si ni per interposada persona obrir aquelles fins a tant trenque lalba sino sols en cas de necessitat ó que dit arrendatari vulle enviar los mosos ó gent de trevall defora que en tals casos consentim puga obrir ab tal aquelles torne a tancar inmediatament y la senyora Priora haje de tancar dites portes per part de fora recullits primerament tots los Capellans y seculars en seruey del monestir dins dit clos de casa del arrendatari y hostal, y quant dita Priora ordenara a les religioses tant conuentualment com altrament de dos en dos hixquen a passejarse als horts estan dins dit clos per son recreo que no se obren dites portes fins a tant dites senyores sien tornades en la clausura.»

«Item per quant hauem trovat inconuenient que la dona serueix al hostal seruesque als capellans taulers de tia per ço ordenam que en auant la dona que serueix dit hostal no puga seruir a dits capellans de tia ans be hage de esser dona apart y de madura edat bon nom opinio y fama.»

Digitized by Google

Disposa també que les religioses no podrán parlar desde les finestres que donen al camp, fora dels murs, posantse rexes de ferro y se traurán *los pedrissos y munts de terra están baix de dites finestres*. Essent obligatori l'us del *habit de punta*, mana que dites religioses lo tinguen y lo vestirán en les quatre festes anyals, lo dia de Sant Joan Baptista, en les professons y en les comunions fetes en comunitat. Y per ultim diu:

«Quant les religioses voldrán parar casa y eixir de casa de ses mestres tinguen edat perfeta y madura pera regirse asi y a sa casa, per ço statuim y manam que no sia licit a ninguna senyora del present monestir parar casa y estar per si mateixa que no tinga trenta anys complits, volent que les menors de dita edat que vuy tenen casa no sien compreses en la present ordinacio.»

Aquestes ordinacions, que tant curiosos detalls espliquen de la vida interna del monestir, foren donades per lo Gran Prior en Alguayre lo dia 11 de Juliol 1618.

Altres ordinacions havien sigut dictades en anteriors visites practicades per lo Gran Prior, com á prelat y superior del dit convent, en los anys 1578, 1581 y 1607.

La priora Donya Gerónima de Castellvell morí en 24 de Mars 1620, essent sa successora Donya Anna de Claramunt, de la qual no tenim que senyalar cap fet interessant. Passá á millor vida en 27 de Juny 1625 y fou als pochs dies elegida Donya Gerònima Voltor.

A les instancies d'aquesta senyora lo papa Urbà VIII concedí en 1630 indulgencia plenaria á tots los cristians que visitassen lo monestir d'Alguayre.

En 1636 fra Pau d'Ager, comanador de Vilafranca, visitador nomenat per lo Gran Prior pera visitar lo convent d'Alguayre, trobà trenta quatre monges, qui eren Donya Gerónima Voltor, Isabel de Gomar, subpriora, Arcangela de Pons, Anna d'Ager, Hipólita de Claramunt, Rafela de Gomar, Inès de Pons, Isabel de Claramunt, Maria de Castellvell, Catarina de Copons, Petronila de Montserrat major, Maria Angela de Reguer, Magdalena de Reguer, Anna de Carvi, Rosaria de Carvi, Paula Veya, Francisca de Castellvell, Elionor de Camporells, Anna de Montgay, Isabel Anna

Digitized by Google

d'Ascó, Elfa Melgar, Maria de Soler, Victoria Ascó, Maria Anna Ascó, Petronila Almenar, Alodia Alastruch, Cecilia de Gomar, Petronila Montserrat menor, Estefania Laportella, Serafina Barthomeu, Teresa Besturs, Isabel Llenull, Marta Lunell y Magdalena Sabater.

Dit visitador, Don Pau d'Ager, declarà haver trobat lo monestir en bon estat y regiment tan en lo espiritual com en lo temporal. En la informació que feu notám les següents preguntes:

«1.ª Si les religioses confessen y combreguen les tres Pasqües del any, lo dia de Sant Joan Baptiste y cada mes una vegada com està exortat en lo sagrat concili de Trento.

»2.ª Si aprés de tocada la oració y ha algunes senyores religioses qui estiguen fora de dita clausura com es en lo parlador ó defora casa dins empero lo clos de les muralles parlant ó conversant.

3.ª Si en lo dit Monestir en ocasions de festes ó altrament y ha haguts balls, dances y representacions, y si en aquelles y ha hagut algunes disolucions tant de dites religioses com de seculars, y si dites religioses han dançat publicament ab seculars.

»4.ª Si se observe la ordinació feta en les visites passades del entrar lo metge en lo monestir, ço es, que lo acompanye una senyora anciana des que entre fins es fora.

»5.ª Si se es guardat lo statut manat observar en la ultima visita que ningú pogués entrar en la primera porta en á dins ab pedrenyal y si han vist dins lo clos del monestir ningunes persones portassen pedrenyal.»

Lo visitador interrogà també al hermità de la capella de la Mare de Déu del Merli, y aquest declarà que era sufragànea del Monestir d'Alguayre y que està provehida ab tota classe d'ornaments, celebrantshi missa cada dia.

Per últim, lo dit fra Pau d'Ager dictà algunes disposicions ú ordinacions, y entre aquestes farém notar les següents: «Que cap monja parle ab ningun secular o altre de defora casa per les finestres y per quant de les informacions per nos rebudes conste los abusos grans que en esta materia y ha hagut y la poca observancia de la present ordinació, volem que ab tota puntualitat se observe que ni de nit ni de die puguen parlar per les rexes cauen defora

Digitized by Google

lo clos»; que en quant á la costum observada en totes les cases de aquesta orde de dormir les religioses en lo dormitori, observada antiguament en Alguayre «lo que es stat en diverses visites manat y fins avuy de molts anys á esta part en lo present monestir no se es observat per ser lo dormidor incapàç, lo qual vuy totalment està inhabitable y spatllat, y per çó manam que pues la casa de la senyora Gurrea es molt aproposit y prou capaç per fer lo dormidor, se fasse lo dormidor dins los deu mesos següents á aquesta visita,» construint arcoves, dividint lo lloch de cada religiosa y en lo dormitori antich situat al costat de dit aposento serán colocades les criades y les donades.

Pera acabar los inconvenients de les llicencies concedides á les *escolanes* pera sortir del convent y passar temporades en ses cases, disposà lo visitador que les llicencies no podien passar de sis mesos; y atenent al mal estat econòmich del monestir, manà que'l metge, qui rebia *dos porcions de monja axí de pa com de vi y altres coses* en temps en que lo metge solament era pera'l servey del convent, y que *ara té la conducta de la vila hont té sa habitació,* se li donga ara en diner trenta lliures y *una racció entera de monja de pa y vi y demés coses;* «y per quant lo ordi se li donaua era excés, ordenam sols se li done deu quarteres;» «y axí mateix, per quant la conducta que se done al barber també apar esser molt excessiua, se li relleue del oli una arroba y del pa mitja pesada cada senmana.» Per altra part, veyent se dexaven entrar moltes *escolanes,* aumentant los gastos del convent, disposà lo visitador que daquí avant les *escolanes* admeses no tindrien racció fins que anirien morint ó faltant algunes de les trenta sis religioses, com á màximum establert.

Ab motiu de la guerra del any 1640, les religioses d'Alguayre demanen al Gran Prior de Catalunya llicencia pera abandonar lo convent y trasladarse á un lloch més segur ó á les cases de sos respectius pares; y lo capítol provincial envià á Alguayre á fra Felip Sunyer, llochtinent del Gran Prior, pera conduhir y posar les monges en un lloch en que no sentissen lo perill. S'establiren á Lleyda, y com no podien cobrar les rendes passaren molts apuros, suplicant

Digitized by Google

altra volta llicencia pera dispersar la comunitat, recullintse cada senyora ab sa familia.

Lo capítol de la orde demanà al Virrey que de les rendes confiscades á rebelles, se senyalàs una part à les religioses d'Alguayre, fins que per la vinguda de la pau pública poguessen recullir los fruyts y rendes, y també suplicà als concellers de Barcelona la cessió d'un edifici en la ciutat pera establir interinament lo convent de religioses del Hospital de Jerusalem.

La comunitat vingué, donchs, á Barcelona en 1640, habitant en les cases de la orde fins á 1652, en que per rahó de la pesta passà altra volta á Alguayre.

La priora Donya Gerónima Voltor morí en 11 de Juny de 1642, y fou sa successora Donya Isabel de Gomar, qui governà durant quatre anys, puix passà á millor vida als 4 de Juny de 1646. Fou elegida Donya Isabel de Claramunt, trobantse encara la comunitat d'Alguayre á Barcelona, y en aquesta ciutat morí de la peste als 12 de Setembre de 1652, en los moments en que la ciutat, després de sofrir un siti de més d'un any, se veya assaltar en part per los soldats del rey en Felip IV.

La comunitat, aterroritzada tant per la mort de la priora com per los fets de la guerra, se'n tornà á Alguayre y allà feu eleccció de nova priora lo dia 18 de Febrer de 1653, essent designada Donya Anna Gilbert y Carvi, y durant los quinze anys que ocupà la cadira prioral no esdevingué fet algun que tinga interès pera la historia del convent. Morí dita priora als 17 de Novembre de 1668, essent sa successora Donya Francisca de Castellbell y Jossa, de la qual tampoch tenim res que referir, havent passat á millor vida als 5 de Desembre de 1672. Elegida inmediatament Donya Estefania Çaportella, governà fins als 12 de Janer de 1684, data de la sua mort. La nova priora, Donya Agnès de Montargull, trobà l'edifici del monestir en tant mal estat que se pot dir era quasi inhabitable, y no tenint la comunitat lo cabdal necessari pera la deguda reparació, per aquesta rahò dita senyora reuní en primer de Novembre de 1684 lo capitol de religioses y acordaren demanar al Gran Mestre, al Papa y al Gran Prior de Catalunya, la llicencia correspoñent pera abandonar lo antich monestir d'Alguayre y trasladar

Digitized by Google

lo convent á la ciutat de Barcelona. Se formà espedient oposantse á la demanda de les monges lo vicari capitular de Lleyda.

En aquest temps la ciutat de Lleyda sostenia plets ab lo monestir d'Alguayre sobre lo ús del regar de la cequia y sobre la jurisdicció dels vehins d'aquella ciutat que cometien crims en Alguayre. En 1691 fou firmada una concordia entre lo Consell y pahers de Lleyda d'una part y fra Felicià Sayol, comanador de Termens, procurador de la comunitat de religioses d'Alguayre, d'altra, y convingueren en que lo convent tenia lo mer y mixt imperi sobre los vehins de Lleyda que no fossen nascuts ni batejats en dita ciutat, quan cometien delictes en los llochs de Ratera, Vilanova de Segrià y Alguayre, més que dexava de tenir lo referit imperi sobre'ls malfactors nascuts y batejats á Lleyda.

La matexa priora Montargull va reproduhir en 1692 la suplicació dirigida al Gran Mestre pera dexar lo enrunat y perillós monestir y establir lo convent á Barcelona. Deya la priora al Gran Mestre Vignacourt, que, ademés del mal estat del edifici, tenien la insalubritat del terreno á conseqüencia del cultiu del arróç en los voltants d'Alguayre, y que faltava l'aygua potable, que devia portarse de certa distancia. Per altra part les monges passaven perills y sustos ab les freqüents guerres y bandositats, habitant en lloch despoblat y estant enrunada la muralla del monestir.

Vignacourt contestà que, enterat de tots los inconvenients y consultat lo Gran Prior de Catalunya, concedia lo traslado del convent á la ciutat de Lleyda, per estar més prop de les seves terres y possessions, ab la obligació d'acceptar la clausura perpetua.

Entretant morí la priora Montargull, qui era filla del donzell Miquel de Montargull, senyor de Botarell y Castellnou, lo dia 3 de Juliol de 1693, essent elegida al cap de 12 dies Donya Raimunda Camporrells. An aquesta tocà la sort de efectuar lo tant desitjat traslado del convent á Barcelona.

Lo Gran Mestre fra Ramon de Perellós y Rocafull, per medi de butlla Magistral, despatxada en Malta á 20 de Febrer de 1696, donà son consentiment y disposà la traslació. Se tractà llavors del arreglo del edifici que lo convent de Alguayre devia ocupar en Barcelona, que era lo mateix

Digitized by Google

palau y casa prioral de la orde en la Riera de Sant Joan, y fet lo necessari, dictà un decret, als 3 de Maig de 1698, lo Gran Prior de Catalunya Don Diego de Serralta, datat á Madrit, manant á la Priora y comunitat vinguessen á establirse á la capital.

Lo princep de Darmstad, virrey y capità general de Catalunya, aprovà lo traslado, y dictà les convenients disposicións pera la major seguretat de les religioses durant lo viatge, ab una *órden de cámara* de 25 de Març de 1699.

Lo dia 9 del següent més d'Abril la comunitat d'Alguayre arribà á Barcelona, essent rebuda ab gran solemnitat per lo Bisbe y capítol, autoritats civils y militars, y comissions de la noblesa, y establintse en la iglesia de Sant Joan y casa del Gran Priorat, pagant de lloguer al Gran Prior cent vint lliures cada any. De modo que aquella situació del convent no era encara definitiva.

Contanthi la priora, foren onze les religioses comanadores professes, ò de creu entera, qui arribaren d'Alguayre, ab sis escolanes y cinch de mitja creu (organista y cantores), ademés de les quatre portaleres, ò siga un total de vintisís persones.

En la funció religiosa celebrada pera festejar la traslació á Barcelona del antich convent d'Alguayre, digué un gran sermó, d'istil ampulós y ridiculament metafòrich, propri de la època, lo frare predicador Ramon Costa, lo qual fou estampat y publicat ab lo següent titol:

Los incognitos | en tres orbes conocidos, | y descubiertos. | oracion panegyrica | de el precursor de Christo | San Jvan Bavtista, | patente el santisimo sacramento, | en la solemnidad festiva de la Traslacion | del Santo Convento de Alguayre de la Nobilisima Religion | Militar y Hospitalaria de San Juan de Jerusalen, á esta ciudad de Barcelona. | consagrala al Eminentisimo Señor | D. Ramon de Perellós, y Rocafull | Gran Maestre de la sagrada Religión | Militar de San Juan de Jerusalen | príncipe de Malta, de Gozzo, | y Lampadosa | Fr. Don Feliciano de Sayol, cavallero del Hábito | de San Juan, Comendador de Termens, Recibidor por su Religion, | y Lugar Tiniente del Gran Prior de Cataluña | Fr. D. Diego de Serralta. | Dixola | El Reverendíssimo P. M. Fr. Raymundo Costa | Maestro en Filosofia, Doc-

Digitized by Google

tor en Theologia de las gravissimas vniversidades de | Barcelona, y Valencia, y en aquella Cathedratico de Prima de sagrada Escritura, | Examinador Synodal del Arçobispado de Valencia, y de los Obispados de | Barcelona, Tortosa y Solsona, Prior que fué del Real convento de Santa Catharina | Martyr de Barcelona, y digníssimo Provincial de la siempre Venerabilíssima | Religion de Predicadores en la Corona | de Aragon. | Con Licencia: Barcelona, En la Imprenta de Rafael Figveró, año 1699.

La priora Donya Raimunda Camporrells morí en 29 de Desembre de 1719, á la avançada edat de 86 anys, essent sa successora Donya Eulalia del Rio y Azcon, qui passà á millor vida als 25 de Juliol 1727 tenint 82 anys de edat. Sembla que la traslació del convent á Barcelona havia sigut realment favorable á la salut de les religioses, puix que Donya Teresa de Balazategui, elegida després de la Rio, morí á 78 anys de edat en 2 d'Abril 1733, Donya Baptista Sabater de Lladós, qui segueix en la dignitat prioral, finí sos dies al 22 d'Abril de 1741 á 83 anys, y Donya Teresa Soldevila, successora immediata, ne comptava 84 quant morí als dos de Janer de 1767.

En temps de la darrera priora anomenada, lo convent que ocupava l'edifici del Gran Priorat á Barcelona per arrendament, ó siga llogat, obtingué del Gran Prior la cessió á titol de cens enfitèutich, mediant una pensió de centvint lliures cada any, segons escriptura de 8 de Juliol 1758, firmada per Don Francesch de Cahors, Gran prior de Catalunya. Desde aquell dia fou definitiva la traslació del convent d'Alguayre á Barcelona.

La priora elegida en substitució de Teresa de Soldevila fou Donya Maria Francisca Villalba de Meca, qui morí als 2 d'Abril de 1780. Després ocupà la cadira prioral Donya Maria Antonia de Berart, morta en 12 d'Octubre de 1800. Donya Maria Teresa de Jalpí, qui finí sos dies en 1803, y Donya Maria Ventura Valls, qui passà á millor vida en 1839, quan havia tingut lloch la revolució de 1835 y la confiscació ú ocupació dels convents de monges per lo govern nacional. Fins al any 1860 no pogueren tornar á habitar lo convent del Gran Priorat les dues darreres religioses qui quedaven de la comunitat; entraren després altres senyores, y fou

Digitized by Google

elegida priora Donya Raimunda de Pont y de Traví. No tardà molt la Revolució de 1868 en decretar la reducció dels convents de monges á la meytat de son número, unintse los suprimits á altres de la matexa orde dins de cada provincia. Lo governador civil manà á les religioses de Sant Joan de Jerusalem que se reunissen ab les de Valldoncella, y efectivament habitaren aquell monestir cisterciense desde 1869 fins á 1874, en que lo Govern de la República disposà que lo convent de Sant Joan de Jerusalem fós restituit á les religioses per haver provat esser de sa propietat y no existir altre monestir de la orde en la provincia de Barcelona. Ocuparen, donchs, les monges altra volta l'edifici de la Riera de Sant Joan, la antiga casa del Gran Priorat; més tement nous atentats á la seva propietat, acordaren la venda del dit edifici y la construcció d'un nou convent en lo poble de Sant Gervasi de Cassoles, prop de la ciutat, ahon se trasladaren en 1880. La priora Donya Raimunda de Pont, qui tantes vicisituts havia passat, pogué morir tranquilament en la nova casa lo dia 19 de Febrer de 1893, essent elegida en son lloch Donya Carme Grau, la qui regí solament dos anys lo convent y entregà la sua ànima á Déu en 1895. La successora és la actual priora Donya Monserrat Alesan y Nogués, qui governa ab lo major acert, bondat y dignitat lo monestir, que fundà sis segles enrera la pietat de Donya Marquesa de Guardia, y que, com ja havem dit, és avuy l'últim monument ó institució que en la nostra terra'ns recorda los esplendors y glories de la orde sagrada y militar del Hospital de Sant Joan de Jerusalem.

Barcelona, Juny de 1899.

Digitized by Google

Apendix

Catàlech dels dignataris de la orde del Hospital á Catalunya, que tingueren autoritat sobre lo Monestir d'Alguayre ò foren sos immediats superiors, format en presencia dels documents originals existents en l'Arxiu del Gran Priorat de Catalunya. Queden algunns buyts que successives investigacions podràn sens dupte omplir fent completa la llista dels dits personatges.

CASTELLANS D'AMPOSTA

	Anys
Pere d'Alcalà	1246-1252
Pere de Granyena.	1253-1254
Gui de la Guespa.	1261-1264
Ramon de Ribelles	1276-1300
Pere de Soler	1306-1309
Ramon d'Ampurias.	1311-1314
Pere Martí d'Orós.	1314-1317

GRANS PRIORS DE CATALUNYA (1)

Ramon d'Ampurias.	1320-1323
Sanxo d'Aragó.	1324 (2)
Arnau d'Alós	1328-1333

(1) En 1319 fou instituit lo Gran Priorat de Catalunya separant territoris que fins llavors havien pertenescut á la Castellania d'Amposta; Catalunya entrà en dependencia del nou dignatari.

(2) Sanxo d'Aragó fou á la vegada Castellà d'Amposta y Gran Prior de Catalunya.

Digitized by Google

	Anys
Pere Alquer.	1338-1345
Pere Arnau de Peirestortes	1347-1358
Vidal Alquer (usurpador).	1365
Pere Guillem de Olms	1365-1370
Joan Ferran de Heredia (1)	1375
Guillem de Guimerà.	1378-1396
Pere de Vilafranca	1396-1403
Pere de Pomers	1404-1408
Gracià de Maissen	1409
Gondisalvo de Funes (2)	1412-1414
Jofre de Canadal (3).	1415-1424
Lluís de Gualbes (4).	1426-1439
Pere de la Cerda, comanador de Castelló d'Ampurias, llochtinent del Gran Priorat.	1440
Rafel Çaplana	1440-1445
Felip d'Ortal (5)	1446
Gilabert de Loscós	1449-1456
Jaume de la Jeltrú	1461-1488
Ferran d'Aragó (6)	1491-1494
Francesch Bossolx	1495-1501
Bernat Guerau de Requesens . . .	1502-1517
Anton de Sant-Martí	1519-1524
Ramon Marquet	1529
Francesch Castelló	1529-1536
Miquel Ferrer.	1539-1550
Gaspar Ferrer.	1559-1561
Dimas de Requesens	1563-1568
Perè de Junyent	1568-1578
Agustí d'Argensola	1581-1587

(1) Aquest fou á la vegada Castellà d'Amposta y Gran Prior de Catalunya.

(2) En 1417 fou nombrat Castellà d'Amposta.

(3) Creyem que en 1378 havia sigut Castellà d'Amposta, y en 1380 comanador d'Ulldecona, essent nombrat en 1415 Gran Prior de Catalunya.

(4) En 1412 era comanador de Vilafranca y llochtinent del Gran Prior Funes.

(5) Aquest prior no l'havem trobat en documents, més està senyalat per Mr. Delaville en *Lès Archives de l'ordre de l'Hôpital dans la peninsule ibérique.* (Paris, 1893).

(6) Fill illegítim de Don Alfons d'Aragó, qui era també fill illegítim del Rey Joan II.

Digitized by Google

	Anys.
Adriá Maymó	1592-1598
Ramon de Veri	1601-1608
Federich de Meca	1602
Ramon de Berga.	1611-1614
Francesch d'Oluja	1617-1622
Pere Jordi de Puigdorfila.	1633
Onofre de Ospital	1636
Miquel de Torrelles y Sentmenat. .	1658-1667
Arnau de Serralta (1)	1684-1699
Geroni de Ribas y de Boxadós. . .	1721
Joseph de Vilallonga y Çaportella. .	1728-1733
Francesch de Vilallonga y Çaportella (2).	1734-1750
Francesch de Cahors	1750-1767
Manel de Montoliu y Boxadós. . .	1768-1778
Llorens Despuig.	1781
Nicolau Abry-Descatllar	1784-1790
Ignasi Desbrull	1803

* * *

A Catalunya tenia la orde del Hospital dos convents de religioses, lo d'Alguayre y lo de Tortosa. Donarem una petita nota històrica del segon, aprofitant la noticia publicada per Don Ramon O'Callaghan en sos *Anales de Tortosa é historia de la Santa Cinta.* (Tortosa, 1886).

Lo Comte de Barcelona donà en lo sigle XII una fortalesa de la Ràpita, que havia sigut dels moros, al abat de Sant Cugat del Vallès, en recompensa del aussili que li havia prestat. Dit abat vengué aquella fortalesa ab les terres anexes als Templers, passant més tart al Rey Alfons I, qui ne feu cessió als Hospitalers, premiant lo socors que li havien portat en lo siti y presa d'Arles de Provença.

Los Hospitalers varen establir molt prompte en la fortalesa de la Ràpita un monestir ò convent de senyores re-

(1) Fra Felicià Sayol fou llochtinent desde 1684 fins á 1712.
(2) Fra Magí Anton de Vilallonga fou llochtinent desde 1734 fins á 1751.

Digitized by Google

ligioses de la matexa orde; més, per desgracia, los freqüents desembarchs de moros y pirates feren impossible la vida religiosa, y lo convent fou trasladat á Tortosa, celebrantse un conveni ab la corporació municipal, en virtut del qual les monges cediren l'edifici y terres de la Ràpita per cert temps á dita corporació, obligantse aquesta á construir un convent en la anomenada ciutat. Ab lo consentiment del Castellà d'Amposta començà la construcció en 1580, entrant les religioses á habitarlo en 1587. La guerra féu molt mal al edifici á principis del sigle XVIII, y fou manat lo enderroch; obtingut lo permís pera construir un nou convent en altre barri de la ciutat, fou per fi instalada la comunitat de senyores de la orde del Hospital en l'edifici de la Plaça del Replà en 1734.

Segons indica lo senyor O'Callaghan, aquest convent fou lo primer de la orde que se someté á la vida regular baix la regla de Sant Agustí. En son principi portà lo nom de Monestir de Nostra Senyora de la Ràpita y no tenia la clausura rigurosa.

Al esser creat lo Gran Priorat de Catalunya en 1319 y ferse la divisió de territoris y comandes entre aquest nou dignatari y l'antich Castellà d'Amposta, lo convent de la Ràpita quedà baix la autoritat del Castellà, mentres que'l monestir d'Alguayre passà á la del Gran Prior de Catalunya per rahó d'estar lo primer situat més enllà del Ebre y'l segon més ençà de la *clamor d'Almacelles*, limits divisoris d'aquells dos districtes ó dignitats de la orde del Hospital.

INUENTARI DE LA MOLT NOBLE E REUERENT SENYORA PRIORA DONA CATARINA DE VILANOVA. (31 D'AGOST DE 1505).

Al uniuersal Creador e Redemtor plagut ha que a la natural condició de nostre voler eno poder pendrer terme sino en lo sobiran be interposar la mort corporal per ley incomutable la ora de aquella posant sots temps incert perque estigam en continuo recel e preparats per virtuoses obres a la ora que la diuina clemencia dispondra de nostra vida. E en aço contemplant yo Catarina de Villanoua humil

Digitized by Google

prioresa del monestir de Alguayra del orde del ospital de Sant Johan de Jherusalem volent preuenir la ora que la diuina omnipotencia te ordenada de mon viure atenent que alguns bens e dines yo tinch comanats per algunes persones per donarlos a altres á mi significades, altres en comanda del orde e altres atquerits per propia industria per mi e per mon treball a fi que sia satisfet a tots e sengles caps á qui só obligada e sia descarregada ma conciencia volent e manant tal passar per les coses tenporals que per aquells no perda les spirituals e eternals e despullada de les mundanes cures e posada ma afecio en deu qui es la nostra felicitat leixat lo lim de terra lespirit me repos en pau, hagut primer sobre aço e obtengut especial i expres consentiment de mon conuent e licencia si en quant per lo superior sia dononadora inpetradora de la inferior e no en mes en nom de la inmensa trenitat y de la gloriossa mare de deu tostems verge y del venauenturat sant Juan batista patro nostre e del glorios sant francesch fac dels dits bens inbentari per la manera seguent:

Primerament tinch vn diamant de punta guarnit en or de pes de vn ducat e mig poch mes sens la valor de les pedres.

Item tinch vn agnus dei guarnit de or de pes de vn ducat e mig poch més ó meg.

Mes tinch vna pedra guarnida de or de pes de mig ducat te propiat a mal de pedra.

Mes tinch vn Jacint e vna Justina guarnits de or pessen abdos mig ducat.

Mes tinch vn troch de deoricom molt fi e prouat guarnit de argent.

Mes tinch dos sagells de argent la hu potent laltre petit per a letres closes son de pes de vna onça y miga.

Mes tinch deu culeres de argent de pes de devuy en nou onses.

Mes tinch vna cetra dargent de pes de devuyt onses.

Mes tinch vn peu de taça gallonat de pés de cinch onses ab titol que diu ne permitas me separari a te. Mes dues taces planes dargent ab peu petit de pes de vintequatre onces poch mes ó meys. Mes dues escudelles dargent ab orelles de pes de XI ó XII onses:

Digitized by Google

Primo tinch lo castell de Corrego ab son terme y iuridiccio alta y baixa conprat ab licencia de ma superior lo qual costa VII Mil sous, val vns anys ab altres de renda vint lliures o mes.

Item me fá la vniuersitat de menarges XV lliures de anual pensio per preu de sis milia sous. Mes fa la vniuersitat de leyda trenta lliures de anua pensio per preu de doze milia sous consignades sobre la vniuersitat de Villanoua sobre aquelles trenta lliures que sengles anys fa a la dita ciutat... (continua l'inventari altres censals y pensions)...

Mes tinch dines per esmençar denou milia sous en contants.

Mes te en Serra de Corbins vaques a mig guanys en valuo de XXX lliures.

Mes tinch forment a mesura de leyda XVII cafissos.

Draps

Primo tres draps de raç ab ymages. Mes tinch tres draps de brots los sobredits ab aquests son sis los tres raonables los altres tres oldans. Mes tinch tres draps de peus ab los meus senyalls los dos en loch de nous laltre á molt seruit.

Mes tinch dos tancaportas lau ab la ystoria de moyses laltre ab la salutacio de nostra dona en que a seda. Mes vn tancaporta ab la ymage de sant Geronis.

Mes tinch dos tancaportes de tornay lau ab ymage laltre ab brots.

Mes tinch dos bancalls ab ymages tira cascu set alnas de larch e set palls de anple. Mes un bancal de brots de molt fina lana ab figures de perdius e altres ocells tira de larch sis alnes poch mes. Mes altre bancal de brots groset de lana en que a tres arbres grans. Mes dos bancals del canper vermell ab brots de diuersos collos fet en la terra. Mes dos bancals la vn blau e blanch el altre blau y groc ab vn Jhesus en mig. Mes un altre de tornay ordit de canem ab images.

Digitized by Google

Tapits

Primo tinch debuit tapits en suma tots bons exceptat hu, mes vna catiffa feta en aquesta terra que tira de larch cinch alnes y de ample nou palms.

Matalaços

Tinch vint y cinch matalaços de lana fina mes ne tinch de lit de repos deu o onze.

Mes tinch cinch tres pontins dos grossos e berts e vn vert y vermell.

Los matalaços desus escrits son cuberts destopa e algu de lens e algu de cotonina son tots de lana fina exceptat vn e ani vn de brianco grog.

Mes tinch coixinalls de fluxell bons e ben quberts de drap de alcoceras quatre e vn petit e vno pera moces de poca valor.

Mes ne tinch tres pera còmpanyes. Mes tinch tres alcoceres bones e noues fornides de bon fluxel. Mes tinch XXII ò XXIII coixins de seure en que nia IIII de raç e dos en peça que no son plens. Mes nia tres de xamellot e vn altre de xamellot guarnit a trossos de domas vert. Mes nia quatre de vellut negre e de grana los altres son de tella vert e tenada.

Mes tinch cinch flaçades cardades totas bonas. Mes tres oldanes y dues blaues pera conpaya ya oldanes. Mes tinch un eixalo morat e negre ab imagens de pinzel. Mes vn altre grog y negre pera lit de repos ab images.

Vanoues

Tinch deuyt alnes de vocaci molt luent e gentil per I. vanoua. Mes dues vanouas grans de parar lit vna de cotonina, la altra de tella noua de mostres de tronchs rams en que a alguns bestions a la part dauant. Mes altra vanoua de tella ab mostra de fulla de lor. Mes altra vanoua de lenç

Digitized by Google

feta de puntas. Mes dues vanoues grans primes borugades. Mes tres vanoues de lit de repos totes bones, la vna de mostres de puntes ab vn anyel de frare, laltra de mostra de fulla de lor e rosa en mig, laltra de lenç prim ab tronchs.

Mes vn cobertor de sendat ab seyal de fogaçes. Mes quatre vanoues dolentes de poca valor.

Coixins de fluixel

Mes de vint e set fins en trenta coixins de fuixel sinch verts de fustani blanc ab qubertas de tella son guarnits de betes y cordons de diuersos colos.

Mes dos coixins de lana fornits son per aparament.

Mes tinch vnes cortines de dos en pua primes pinta de almeria ab listes burelles de seda e negres de cinch telles e les listes son dobles ab ses toualloles en torn e flocadura des filadiz y lo sobre cel forrat e be guarnit ab ses betes.

Mes vna tarauaca guarnida de flocadura e randes de larch en que a quatre peces part lo sobre cel.

Mes vna alquella ben groseta e oldana de lenç ab les toualoles de lenç.

Mes altres cortines verdes ab vns xapellets ab lo seyal de leo son sinch peças.

Mes vn pauallo destameya blaua guarnit a la boca de pinzel ab sa camisa. Mes altra pauallo de lenç ab randes de tella e a la boca guarnit de vna flocadura tenada ab la lista negra e ab la camisa trepada guarnit ab flocadura negra.

Mes altra pauallo prim de drap de dos en pua guarnit en lista tenada ab flocadura negra camisa ab listes de grana. Mes vn pauallo lo qual me portà mon germà de Rodes molt prim de lenç obrat ab flocadura de seda vert y morada.

Lançols

Mes tinch sis parells de lençols de tella son de tres tellas e de dues e miga grans y bons. Mes dos parells de lançols de lenç prim quisqu de cinch teles. Mes vn parel de

Digitized by Google

lançols de coto e li de tres telles. Mes deu parels que serueixen a cassa tots gorns per al meu lit e als lits de dormidor per les relligioses de ma casa. Mes sis parells destopa de tres telles pera conpaya e altres que son tots en suma de coranta parells.

Mes tinch de dotze en quinze alnas de lençs prim pera toualles.

Mes tinch deu toualloles brodades entre blancas y de color. Mes dos sobre plats blanch la vno laltre ab cadeneta dor. Mes dotze torcabocas de ginesta bells. Mes toualloles daygumans e dos presopis de rodas entre tots XXII.

Marfeges

Item tinch cinc marfegues. Mes tres ó quatre lits de posts. Mes cinc colgues petites pera lit de repos. Mes vna colga pera conpaya.

Dauant lits

Mes tinch quatre dauant lits raixats pera tots dias.

Mes ne tinch vno de lencs nou ab lista de filera blanca ab listonet de coto blau.

Mes tinch paternostres de coral trenta grans grossos e altres de menuts. Mes tinch pater nostres dazanaya y de licnum aloe.

Toualles

Mes tinch vnes toualles de dues canes e miga de larch e de nou ó deu palms de anple de malua franceses.

Mes tinch trenta e set toualles de lens prim escaqueyades. Mes tinch LX torcaboces que no serueixen pera tots jorns. Mes tinch touallolas nou guarnidas de lençs de biscaya. Mes tinch en les capelles de la isglesia e del priorat sobre los altas sis toualloles. Mes tinch coranta sis alnas toualles escaqueades pera conuent de anple de cinch ó sis palms guarnides de laç al cap.

Digitized by Google

Libres

Mes tinch dos breviaris libres nous de pergamí de cabrit de la regla noua la vno ab caps dargent.

Mes vn saltiri de pergami capletrat dor ab alguns comuns e vna dominica e offici de corpore xpti e de nostra dona mayor e de dess. Mes vn altre saltiri capleirat dor e adzur ab lo crociffig. Mes altre saltiri que dona mon germa capletrat de or e de adzur.

Mes vnes ores grans capletrades dor y estoriades. Mes altres ores estoriades ab les mies armes.

Mes altre saltiri en pla de paper.

Mes vn boeci en pla de paper. Mes vn libre dels angels de paper. Mes la ystoria de lazer en paper. Mes vna regla de nosa orde vella. Mes vna altra regla establiments nous e vells de la relligio. Mes vn libre de la vida de la verge maria. Mes vn lunari.

La fusta

Mes tres estrados dos grocgs laltre de noguer. Mes dos altros que son en casa de la priora morta. Me, cinch migos coffres grocs. Mes vn coffre ferrat y vn mig coffre. Mes tres o quatre caixetes. Mes dos coffres grans verts e daurats. Mes set escambells quatre burells e negres e tres tenats e negres ab los meus senyals. Mes vna cadira despalles e tres de moltes costelles e dues de cinch costelles.

Mes dos poms de papallons molt gentils daurats.

Mes tres taules grans grogues ab sos peges.

Mes altra taula estreta ab vn peu. Mes vna taula pintada redona. Mes tres banchs e vna dozena de posts. Mes XII caratells e vna tineta e vna prensa.

Mes vna taula de flandres molt gentil.

Mes dos cocis de fer bugada.

Metall

Mes tinch un morter de coure ab sa ma. Mes una tortuga de coure pera tenir vinagre. Mes tres candelobres de lauto dos grans e vn petit. Mes tres candelobres antichs.

Digitized by Google

Mes cinch cantes grans de aram. Mes vna bacina gran de aram platonada té VIIII cantes. Mes vn altra bacina de tenguda de dos cantes. Mes tres bacines per rentar les mans e una per artalets e dues caçoles de aram. Mes dos perols de aram per fer confits.

Mes un calder per fer fer belles les escudelles. Mes quatre calsados de lit los dos nous los dos seruidiços.

Mes vna copa gran de aram per tenir brasa en la cambra. Mes dos foges de ferro. Mes dues padelles. Mes vn cauall de ferro pera la coyna. Mes dos caualls de ferro cichs per pra chimenera de cambra.

Mes vn aster petit y dues giradores. Mes dos capolados dues bromaderes.

Mes dos perfumados la vn de aram laltre de ferro. Mes dues caçoletes pera perfumar. Mes dos iochs de ganiuets.

Mes vn retaule de drap en que es la istoria de sant iordi. Mes altre retaule de fusta en lo qual es la ymage de sant Johan e de sant francesch e de nostra dona daurat. Mes altre retaule de sant xpristofol. Mes una beronica.

Mes vna capa pintada dos jesusets vestits de vellut negre ab vn calderet daram per aygua beneyta e vna piqueta de melica e vnes ores de arena.

Mes vn pali y vn cobertor de altar.

Mes plats de terra grans sis, e molta altra obra de melica esqudelles plats platerets en suma major de cinch dozenas. Mes vidre en castayes set o buyt en semps ab barrals e molt altre vidre entre plats esqudelles, ampollas brocals quatre o cinch dozenas.

Ab pensament que per la disposicio e ordenacio dels bens sobredits la diuina omnipotencia sera seruida de mi indigna factura sua e sera satisfet al descareg de ma conciencia es lo desig meu de dits bens sia feta la destribucio en les cosses seguents:

Primerament leix perpetualment á la seruitut de la capella per mi constituyda en la sglesia de dit monestir les cosses seguents la qual es de invocacio dels set goigs lo castel de Corrego ab son terme e fruyts fins a rebuda annual de vint liuras barçalonesas les quals sian distribuides per les marmessores en la seruitut de la celebracio de la

Digitized by Google

seguent missa ordenant que en la dita capella tots dissaptes perpetualment sie cellebrada vna missa cantada dels set gogs de la xptifera e tots temps verge Maria e sian donats per quiscuna vegada a la prioressa vuyt dines e quiscuna de les relligioses entreuenint personalment a la celebracio de la dita missa quatre dines e al capella que cellebra dita missa deu dines e al sagrista per festegar a la dita missa les campanes quatre dines .....*(deixa ademés molts ornaments sagrats).*

Item leix á Beatriu Carcassona maior de dies vn saltiri que yo tinch nou de granaria de vn full de paper de gentil letra de pergami en lo qual a dues ystories la vna del crucifixi laltre del açotament en les capletres la vna de or laltra de azur en que a molts ymnes e officis de morts... (fá deixas de robes y pensions á altres senyores y á la seva criada li senyala « vn saltiri e vn boeci de consolacio tot en paper e en romanç que prege deu per mi»).

Desapropri original, papers del Monestir.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PHOTOMOUNT
PAMPHLET BINDER
~
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.
Syracuse, N.Y.
Stockton, Calif.

CR
4731
.S72A4M7

MIRET Y SANS
Noticia històrica del
monestir d'Alguayre

13639
Bindery

Ja16
JAN 20

Digitized by Google

CR4731.S72A4M7 c.1
Noticia histrica del monestir dAlgu
090 371 182
UNIVERSITY OF CHICAGO

Digitized by Google